

Kulttuurilehti

EliaS

Uudenmaan Kirjoittajat ry

1/2024

Hinta 7.50 €

Tommy Tabermann

-palkinto runoilija

Lasse

Hauerwaasille

Lavarunous
innosti

Marko

Korvelan

runoilemaan

Rita Kostama

kansanmurhan kauhuista Vuoden

pakolaisnaisiksi Suomessa

Maahanmuuttajien tarinat kiinnostavat – lue lisää
ilmestyneistä kirjoista tästä lehdestä

runoja,
novelleja,
kertomuksia,
pilkunviilautta,
kirja-arvosteluja

Kirja vai kalja?

Keskustelu kirjallisuuden ympärillä käy kuumana. Eniten äänikirjasta.

Kansa on valinnut ikaikaisen kuuntelemisen tarinoiden kuluttamisensa suosikkilajiksi. Kaikkialla näkee hölkkääjiä, koirien ja lasten ulkoiluttajia, sauvakävelijöitä, hiihtäjiä, busseissa, junissa ja kahviloissa istujia kuulokkeet korvilla. Yhä useammin on musiikin syrjäyttänyt tarina.

Yhä harvempi kuluttaa kirjoja painettuina, vaikka osa lukijoista onkin edelleen vankasti sitä mieltä, että vain painettu, itse luettu kirja on kirja.

Useimmiten kirjan on kuunneltavaksi lukenut ammattilukija, ääninäyttelijä. Suuttumusta kirjailijoiden keskuudessa on herättänyt se, että ennestään pienistä tekijänpalkkioista maksetaan jatkossa osa ääneenlukijalle, joka ”luo kirjan uudelleen äänellään”.

Kenelläkään ei liene mitään sitä vastaan, että ääninäyttelijälle maksetaan lukemisesta, vaikka siitä uudelleen luomisestakin, mutta se, että korvaus napsaistaan kirjailijan osuudesta, on enemmän kuin epäoikeudenmukaista. Ääneenlukijahan saa jo palkkion lukemisestaan tuntimäärän perusteella kustantajalta. Sitähän ei kirjailija saa. Ennakkomaksukin kun vähennetään tulevista myyntipalkkioista. Kirjailija kirjoittaa kirjaansa jopa useita vuosia riskillä ilman mitään tietoa mahdollisesta myynnistä.

Hallitus on myös päättänyt nostaa kirjan arvonlisäveron kymmenestä prosentista neljääntoista. Samaan aikaan oluen arvonlisäveroprosenttia alennetaan. Se on selvä osoitus siitä kumman kulutuksen päättäjät toivovat kasvavan.

Kaikesta huolimatta – kirjoittamisiin

Eija Tuomela-Lehti
Vt. päätoimittaja ja
Uudenmaan Kirjoittajat ry:n puheenjohtaja
Toimitus.Elias@outlook.com

Kulttuurilehti Eliaksen julkaisija:

Uudenmaan Kirjoittajat ry

Nylands Skribenter rf

Päätoimittaja ja taitto:

Eija Tuomela-Lehti

Toimitussihteerit: Christine Hammar,

Sirpa Suominen ja Paula Kokkonen

Toimitus: Ukirin hallitus

ISSN 2243-3414 (painettu)

Paino: Aksidenssi Oy, Helsinki 2024

Kansikuvassa: Marko Korvela

Kuva: Anne Mäkinen

Uudenmaan Kirjoittajat ry Nylands Skribenter rf

Hallitus:

Puheenjohtaja Eija Tuomela-Lehti

Varapuheenjohtaja: Riku Räihä

Sihteeri: Eija Dunderfelt

Taloudenhoitaja: Christine Hammar

Jäsenasiat: Sirpa Suominen

Jäsenet: Marja Huovila, Mia Lähti,

Marko Korvela

Varajäsenet: Eija Dunderfelt, Maria

Salo-Pulliainen ja Eija Sandberg.

www.ukir.info

Elias ilmestyy pääsääntöisesti kaksi kertaa vuodessa: huhtikuussa ja lokakuussa. Seuraava Elias ilmestyy lokakuussa 2024.

Aineistot: Lehteen tulevat tekstit ja kuvat 30.8.2024 mennessä osoitteeseen uudenmaan@gmail.com

Toimitus päättää julkaisusta ja pidättää oikeuden tehdä saamaansa materiaaliin toimituksellisia muutoksia.

Tekstit: Lähetä vain täysin valmis teksti. Keskeneräisiä tekstejä ei huomioida. Tekstien pituus max. (5800-5900) merkkiä, kaksi A4 sivua. Tallennusmuotona RTF. Jos tekstin sommittelu on tärkeä (runot), lähetä mukana myös PDF:ksi tallennettu versio. Kirjoita omalla äänelläsi, älä kopioi suoraan toisten tekstejä. Mainitse lähteet.

Kuvat: Mikäli tarjoat tekstisi kanssa kuvia, huomioithan, että valokuvia tai piirroksia ei saa kopioida internetistä tai kirjoista ilman lupaa. Jos löydät internetistä kuvan, jonka haluat tekstiisi, kysy valokuvan ottajan tai piirtäjän (kuvan oikeudenhaltijan) lupa, ja lähetä hänen antamansa lupa tekstisi yhteydessä, lisäksi hänen yhteystietonsa. Kirjoista otetuista, skannatuista tai valokuvatuista kuvista tarvitaan myös kustantajan lupa. Kuvat JPG-kuvina. Kuvien tiedostokoko väh. 2 Mt. Tarkista kuvan koko ennen lähettämistä. Kuvakoko 100-990 kt ei ole julkaisukelpoinen.

- s. 2 Puheenjohtajan ja vt. päätoimittajan terveiset – Eija Tuomela-Lehti
- s. 3 Ylhäältä katsoen, kolumni – Hannu Niklander
- s. 3 Uudenmaan Kirjoittajien vuosikokous – Eija Tuomela-Lehti
- s. 4 Kolmannen Tommy Tabermann -palkinnon sai runoilija Lasse Hauerwaas – Suunta-palkinto Särölle Kirjailijayhdistysten Talvipäivillä Jyväskylässä – Eija Tuomela-Lehti
- s. 6 Kuolleet lehdet ja elävät kirjailijat – kirjoittajat Karkkilassa – Eija Tuomela-Lehti
- s. 7 Lavarunoilija ja muusikko Marko Korvela kirjoittaa katurunoutta – MK / Toimitus
- s. 8 Juuret muualla, elämä Suomessa – tärkeintä on turvallisuus ja perhe – Eija Tuomela-Lehti
- s. 9 Marja Huovila *Kaikilla ihmisillä on rajansa* – Eija Tuomela-Lehti
- s. 9 Missä he ovat nyt? Mitä heistä on tullut? – Eija Tuomela-Lehti
- s. 10 Auli Eho Järvenpään kirjastossa – *Kastrullimampselista valkotakkisiin köksämaikkoihin* – AE / Toimitus
- s. 11 Riitta Komppa Pasilan kirjastossa *Unen kadonnut aika* – Eija Tuomela-Lehti
- s. 12 Löytöjä Kirjahyllystäni – Finka kaipaa jatkoa, Salli Mari Iivarinen-Savorina *Finka Pietarin liepeiltä* – Pentti Peltoniemi
- s. 12 *Tähtiä kämmenellä*, runo – Tommy Tabermann, *Istanbulin kissa*, runo – Lasse Hauerwaas
- s. 13 Paras tapa tutustua johonkin paikkaan, on lukea siitä, Hannu Niklander, *Saaret ja satamat* – Riku Räihä
- s. 13 Monivärinen fresko, Pirjo Kotamäki, *Mammutti ja Ikaros* – Riitta Welroos
- s. 14 Eichmann ja röökien voima, Erkki Aurejärvi, *Pimeyden sydän* – Pentti Peltoniemi
- s. 14 Kirjoituskehote – Ulla Welin
- s. 15 Vivahteikkaan runoilijan särmikäs elämäkerta, Leena Kirstinä, *Kirsti Kunnas – Sateessa ja tuulessa* – Riitta Welroos – *Moderni piina*, runo – Saila Finne
- s. 16 *Kymmenykset ja päätön hevonen*, novelli – Riika Helle-Kotka
- s. 17 *Sienimetsässä*, proosaa – Keijo Wääri – *Sienitarina*, proosaa – Seija Eklund
- s. 18 *Talvea*, novelli – Riitta Welroos – *Juna* – *The Train*, runoja – Yaseen Ghaleb
- s. 19 *Talvinen päivä*, novelli – Seija Eklund – *Demarinainen*, runo, Marko Korvela – *Oikeat sanat*, runo – Lasse Hauerwaas
- s. 20 *Lintulento kivikauteen 2*, novelli – Kirsti Mäenpää
- s. 21 Pientä pilkunviilausta agraarisanojen ja -sanontojen parissa – Paula Kokkonen
- s. 22 – 23 Runoja – Pentti Salmela – Tuulikki Forsblom – Riitta Welroos – Riika Helle-Kotka – Yaseen Ghaleb – Sauli Salomaa – White Raven – Marko Korvela – Liisa Mäntymies

Ruijan Tromssasta Huippuvuorten Longyearbyeniin menevässä lentokoneessa kannattaa tähtyä tyyrpuuriin. Sään salliessa näkyy maata. Karhusaari, Bjørnøya, kuuluu Huippuvuoriin, on saariston eteläisin ja muista erillään. Pinta-alaa on pari suomalaista peruskarttalehteä. Sen löysi alankomaalaisen Willem Barentsin ja Jacob van Heemskerkin retkikunta v. 1596. He näkivät jääkarhun ja antoivat saaren nimeksi Beereneiland.

On mitä epätodennäköisintä, että koskaan käyn Karhusaarella. Mutta tuossa se leviää silmien edessä. Kaakkoisosa on jyrkkää ja kallioista, korkein vuori Urd kohoo 534 metriin, mitä pidän paljon. Koska se on aivan rannassa, korkeuseron täytyy vaikuttaa melkoiselta. Kaakko näyttää jylhältä tunturimalta, luoteispuoli alavalta suolampareiden kirjomalta tundraniityltä. Jossain menee naali, jossain meteorologi ja ennen kaikkea lintuja.

Jotain merkitystä katselijan asennoitumiselle on, kuinka ylhäältä maailmaa silmäilee. Tarkasteleeko ylöspäin työmaamontun tai juoksuhaudan kuilusta? Vai aikuisen korkeudelta, vajaan parista metristä? Autoilija istuu ja näkee maailman alempaa kuin jalankulkija, lapsen vinkkelistä. Kapteeni tähyää komentosillalta, meri kuohuu alla, alhaalla kiiltävät satamaradan kiskot. Aivan erityisen ylhäältä katselee lentäjä, jumalaisen korkealta, yksityiskohdat eivät erotu. Hän näkee koko maakunnan, se antaa suurpiirteisyyttä, lintuperspektiivin, joka on luonteenomainen myös diktaattorille.

Suurelle yleisölle Karhusaari tuli tutuksi skottikirjailija Alasdair MacGill-Eainin (Alistair MacLean) samannimisen jännitysromaanin (1971) ja siitä tehdyn elokuvan takia. Siinä vilisee klišeenomaisia natsseja ja maailmankuva jäsentyy lähes parodisen miehekkäästi – ei homoseksuaalisesti, mutta homososiaalisesti. Näillä vesillä tapahtuu

saman tekijän romaani Saattue Murmansiin (H.M.S. Ulysses) vuodelta 1956. Toista maailmansotaa käydään, Halifaxista rahdataan Murmansiin sotatarvikkeita. Poikana näin mainoksia, joissa Saattue Murmansiin kuului otsikon Miehisten miesten mielikirjat alle. Sitä ahmivat suomalaiset sotaveteraanit. He jännittivät saattueen puolesta muistamatta, että siinä Kanadasta tuotiin samoja ammuksia, joita he reilu vuosikymmen sitten itse saivat niskaansa. Pahuutta edusti Kriegsmarine, Saksan laivasto ja sen väki, kirjanahmijoiden äskettäiset aseveljet.

Yhä erottuu Karhusaari. Siellä harjoitettiin valaanpyyntiä ja kivihiilenlouhintaa, nyt on asutus vähissä. Jos etsisi matkatoimiston ja erityisluvat, voisi tuonne hyvin kalliilla päästä. Sitä kutsuttaisiin nimellä ”kerran elämässä -kokemus”. Tuskin tulen toiste ylipäästäni edes Huippuvuorille. Ehkei minulla olisi ikkunapaikkaa, ehkä olisi pilvistä. Yhä voin kurkottaa vaikka niskaan sattuu, pohjoisranta näkyy. Myös tämä on kerran elämässä -kokemus.

Hannu Niklander

Uudenmaan Kirjoittajat ry:n jäsen alusta alkaen
Suomen Kirjailijaliiton kunniajäsen

Uudenmaan Kirjoittajien hallituksessa pientä uudistumista

Uudenmaan Kirjoittajat ry piti vuosikokouksensa 9.3.2024 Pasilan kirjaston Auditoriossa Jorma Hyvösen toimiessa puheenjohtajana.

Yhdistyksen hallitus ja puheenjohtaja valittiin vuosikokouksessa, muut toimihenkilöt vuosikokouksen jälkeen pidetyssä järjestäytymiskokouksessa.

Hallituksen toimikausi on vuosikokouksesta vuosikokoukseen.

Yhdistyksen puheenjohtajaksi valittiin uudelleen Eija Tuomela-Lehti ja varapuheenjohtajaksi Riku Rähä. Yhdistyksen sihteerinä lupautui jatkamaan Eija Dunderfelt. Sovittiin, että hallituksen kokouksissa valitaan kukin hallituksen jäsen vuorollaan pöytäkirjasihteeriksi. Taloudenhoitajaksi valittiin edelleen Christine Hammar ja jäsenasioiden hoitajaksi Sirpa Suominen. Muiksi hallituksen jäseniksi valittiin uusina Marja Huovila, Marko Korvela ja Mia Lähti. Varajäseniksi valittiin Eija Dunderfelt sekä uudelleen Maria Salo-Pulliainen ja Eija Sandberg.

Uudenmaan Kirjoittajat ry:n vuosikokous pidettiin 9.3.2024 Pasilan kirjaston Auditoriossa. Tässä odotellaan kokousväkeä paikalle. Kuvat Eija Tuomela-Lehti

Kolmannen Tommy Tabermann -palkinnon sai runoilija Lasse Hauerwaas

Tammisaarissa vuonna 1947 syntynyt **Tommy Tabermann** julkaisi esikoiskirjansa vuonna 1970. Länsi-Uudenmaan Kirjoittajat ry oli perustettu kirjailija **Iris Kähärin** aloitteesta edellisenä vuonna. Nuori runoilija oli mukana alusta alkaen, vaikka suhtautuikin kriittisesti yhdistystouhuun. Hän kuitenkin seurasi yhdistyksen vaiheita koko elämänsä ajan – olivathan myös hänen vanhempansa **Erkki** ja **Dolly Taberman** mukana alkuvuosina. Kymmenkunta vuotta myöhemmin yhdistys jätti nimestään lännen pois ja lähti laajenemaan koko Uudenmaan läänin alueelle.

Vuonna 2007 Tommy Tabermann täytti 60 vuotta. Tuolloin yhdistyksen aktiivit saivat idean perustaa tunnetuimman runoilijansa nimeä kantavan kirjallisuuspalkinnon ja Tabermann antoi sille suostumuksensa. Valittavasti hän sairastui vakavasti, eikä siinä tilanteessa voitu ruveta toimimaan heti kovin voimallisesti. Tabermannin menehdyttyä vuonna 2010 pitkitettiin ensimmäistä palkin-

nonjakoa soveliaan ajan ja se jaettiin Tomryn 65-vuotissyntymäpäivänä joulukuussa 2012 Karjaalla. Ensimmäisen palkinnon sai säveltäjä **Toni Edelmann**, jolle sen luovutti kulttuuriministeri **Paavo Arhinmäki**.

Toisen palkinnon sai runoilija **Erkka Filander** Uudenmaan Kirjoittajat ry:n isännöimillä Kirjailijayhdistysten Talvipäivillä Hyvinkäällä 2018. Palkinnon saajan valitsi toimittaja **Baba Lybeck**.

Kolmas Tommy Tabermann -palkinto jaettiin Järvenpäässä Väri-näa-festivaalin Konserttitanssiaisissa 16.3.2024. Tuhat euroa, kunniakirjan

ja Tommy Tabermannin suunnitteleman ja signeeraaman lasimaljan luovutti runoilija **Lasse Hauerwaasille** kansanedustaja **Eemeli Peltonen**. Palkinnon saajan oli valinnut Uudenmaan Kirjoittajat ry:n jäsen, runoilija **Henri Hirvenoja**. Vuoden 2024 palkinnon myönsi Uudenmaan Kirjoittajat ry yhteistyökumppaninaan Tradeka-palvelut Oy.

– Tommy Tabermann -palkinto voidaan myöntää ansiokkaan kirjallisen työn ohella myös kirjallisuutta edistävästä muusta työstä. Palkintokriteerit kiteytyvät Tommy Tabermannin omassa kirjailijan työssään

korostamiin teemoihin: rauha ja rakkaus, yhteiskunnallinen ja kansainvälinen solidaarisuus sekä työssä ja elämässä elävä utopia, muistutti **Pentti Peltoniemi**, yksi alkuperäisistä ideanikkareista.

Runoilija ja lavarunoaktiivi **Lasse Hauerwaas** (s. 1984) on kirjoittanut seitsemän runoteosta sekä kuvannut ja ohjannut videoita Helsinki Poetry Connectionin jäsenten sekä muiden runoilijoiden runoesityksistä. Runoilija **Henri Hirvenoja** perusteli valintaansa muun muassa palkitun konstailemattomalla ja aidolla runokielellä.

Ensimmäisen Tommy Tabermann-palkinnon sai joulukuussa 2012 säveltäjä **Toni Edelman**. Sen luovutti kulttuuriministeri **Paavo Arhinmäki**.

*Teksti Eija Tuomela-Lehti
Kuvat: Henry Streng, Leila Ketola,
Eija Sandberg ja Pentti Peltoniemi*

Suunta-palkinto Särölle Kirjailijayhdistysten talvipäivillä Jyväskylässä

Porvoolainen Kirjallisuus- ja kulttuuriyhdistys Särö sai Suomen Kirjailijaliiton vuoden 2024 Suunta-palkinnon Jyväskylässä, Keski-Suomen Kirjailijoiden isännöimillä Kirjailijayhdistysten Talvipäivillä helmikuussa. Palkinnon vastaanottivat **Mark Mallon** ja **Venla Saalo** Suomen Kirjailijaliiton puheenjohtaja **Ville Hytöseltä**. Onnittelukat ovensi yhteisösuunnittelija **Helmi Saukkoriipi**.

Suunta-palkinto jaetaan vuosittain henkilölle tai toimijalle, joka on erityisellä tavalla edistänyt kirjallisuutta ja kirjallisuuden harrastamista omalla paikkakunnallaan. Palkintosumma on 1000 euroa ja kompassi. Se rahoitetaan Kopioston keräämillä kopiointikorvauksilla.

Kirjallisuus- ja kulttuuriyhdistys Särö tunnetaan monipuolisena kulttuuritoimijana, Särö-lehden julkaisijana, Saksassa olevan residenssin ylläpitäjänä ja kirjallisten tapahtumien, kuten open mic-tilaisuuksien

järjestäjänä. Nyt näiden rinnalle on tullut kirjankustantaminen. Yhdistys on edistänyt pitkäjänteisesti kirjallista kulttuuria vuodesta 2006 lähtien.

Onnittelemme Säröä.

Ensi vuonna Rovaniemellä

Uudenmaan Kirjoittajia edustivat Jyväskylässä **Eija Tuomela-Lehti** ja **Riku Riih**ä sekä **Marko Korvela**. Ensi vuonna tapaamme Kirjailijayhdistysten verkoston Talvipäivillä Rovaniemellä.

Teksti ja kuvat Eija Tuomela-Lehti

Jyväskylässä Talvipäivien yhteydessä oli **Vanhan Kirjan Talvi -tapahtuma**. Paikalla oli muun muassa kirjailija, kustantaja **Tommi Parkko**, jonka tapaamme kirjoittajakursseillamme huhtikuussa Helsingissä.

Kuolleet lehdet ja elävät kirjailijat – Uudenmaan Kirjoittajat vierailivat Kino Laikassa Karkkilassa

Syksyn suosikki ja kohuleffa oli **Aki Kaurismäen** ohjaama *Kuolleet lehdet*. Jännitimme sen mahdollista Oscar-palkintoa, mutta valitettavasti se putosi aivan kärjen tuntumassa voittoporukasta. Yleisön suosikiksi se kuitenkin nousi kaikkialla maailmassa. Ja sen myötä Karkkilassa, entisen Högforsin tehtaalla sijaitseva Kaurismäen ja **Mika Lätin** omistama Kino Laika ponnahti turistikohteeksi, jonne varsinkin japanilaiset lentävät isoina ryhminä katsomaan elokuvaa autenttisilla kuvauspaikoilla.

Sinne piti myös Uudenmaan Kirjoittajien päästä. Niinpä suunnistimme Karkkilaan pikkujouluun viettoon. Ohjelmassa oli tietenkin *Kuolleet lehdet* -elokuvan katselu punaisilla samettituoleilla.

Ala-Emali, Kino Laika ja Robustos

Ala-Emali-rakennukseen ja karkkilalaiseen pienkustantamo Robustokseen ja sen tuotantoon tutustuimme kustantaja, kirjailija **Heikki Savolan** johdolla. Hän kertoi myös Karkkilassa olevasta Massakosken kirjailijaresidenssistä, jonne yhdistyksemme jäsenetkin ovat tervetulleita.

Siirryttyämme Kaurismäen filmeissä esiintyvällä esineistöllä kalustettuun Kino Laikan kabinettiin, saimme kuulla kirjailija Mika Lätiltä elokuvateatterin perustamisvaiheista ja nykytilanteesta sekä hänen kirjoistaan.

Jäsenemme, Suomen Kirjailijaliiton pitkäaikainen varapuheenjohtaja ja nykyinen kunniajäsen **Hannu Niklander** kertoi omasta laajasta tuotannostaan. Hän myös luki otteita uusimmasta matkakirjastaan *Saaret ja satamat*.

Kuolleissa lehdissäkin näkyvä Kino Laikan baari *La Moderne* oli valmistanut meille teeman mukaiset voileivät. Ne huuhdottiin alas omalla nimikko-oluella, *Roku-Laikalla*.

Eija Tuomela-Lehti

Mika Lähti ja Aki Kaurismäki omistamassaan Kino Laikassa.

Kuva Tomi Wahlroos

Kustantaja Heikki Savola esitteli Karkkilan Ala-Emalissa toimivaa Robustos-kustantamoaan Uudenmaan Kirjoittajille.

Anna Laaksonen, Riika Helle-Kotka ja Mia Lääti kuuntelevat kirjailija Mika Lätin esitystä Kino Laikasta.

Kuvat Eija Tuomela-Lehti

Lavarunoilija ja muusikko Marko Korvela kirjoittaa katurunoutta Helsingistä ja Vantaalta

– Innostuin runoudesta lukioikäisenä, kun asuin vielä Keski-Pohjanmaalla Lohtajalla, sanoo nykyisin vantaalaistunut **Marko Korvela**. Amerikkalaisten **Charles Bukowskin** ja **Jack Kerouacin** riimitön, rouheankaru ilmaisu oli jotain muuta kuin koulussa tankatut *aleksiskivet* tai isoäidin harrastamat *einoleinot*.

Myöhemmin opiskeluaikoinaan Turussa Korvela tutustui paikallisiin runopiireihin ja lavarunouteen. **Tapani Kinnusen**, **Mika Terhon**, **Marjo Iso-Pahkalan** ja **Esa Hirvosen** tekstit avasivat uusia näkökulmia jo ennalta tuttuun maailmaan. Jossain vaiheessa hän alkoi aprikoida, osaisiko itsekin kirjoittaa.

– Työn perässä Helsinkiin muutetuani jatkoin kapakoissa ja julkisissa tiloissa oleskelua sekä huomioiden tekemistä. Muistivihkot täyttyivät vuosien varrella. Mietin pitkään, löytyisikö seasta kelvollista materiaalia. Lopulta kokosin tekstini kasaan ja tarjosin käsikirjoituksenraakilettä eri kustantajille. Basam Booksille runoja etsinyt kustannustoimittaja **Tommi Parkko** nappasi minut hoiviinsa. Kesällä 2022 ilmestyi esikoiskokoelma *Kontula Blues*.

Luontokuvasto on vierasta

– En välitä suomalaisesta luontoliikasta. Vaikka olen maaseudulta kotoisin, koen luonnossa vaeltelevan kuvaston vieraaksi ja kliseiseksi, toteaa Korvela.

Kontula Blues on runoja kaupunkista, ympäristöstä, missä valtaosa suomalaisista asuu, vaikka ei aina edes tajua sitä. Kaupunki on täynnä mielenkiintoisia paikkoja ja ihmisiä, joiden ohi kuljemme joka päivä. *Kontula Blues* kuvaa sitä, mitä voi tapahtua, kun maltamme pysähtyä ja tarkkailla.

Joulukuussa 2023 ilmestynyt toinen kokoelma *Myyr Yorkin kuningas* jatkaa urbaanin lähiömäiseman, sen tarinoiden ja henkilöiden kuvittamista. Tällä kertaa seikkailuaan Vantaalla ja pääkaupunkiseudun kehäradalla.

Marko Korvela (s. 1974) on Kokkolasta kotoisin oleva toimittaja, muusikko ja kouluttaja. Hän on toiminut muun muassa Tiedonantaja-lehden päätoimittajana ja Kulttuurivihkojen toimitussihteerinä. Häneltä on ilmestynyt kaksi runokokoelmaa: *Kontula Blues* (Basam Books 2022) sekä *Myyr Yorkin kuningas* (Momentum Kirjat 2023).

– Runojani on luonnehdittu yhteiskunnallisiksi. En kuitenkaan kirjoita poliittisia tekstejä. Runoutta, kuten taidetta yleensäkin, ei voi alistaa ulkoisille päämäärille.

”Kaurismäkeläistä” runoutta

– Kustantaja luonnehtii runojani ”kaurismäkeläisiksi”. Luulen sen tarkoittavan tapaan antaa ääni niille, joita ei yhteiskunnassa yleensä kuulla. Runoissani traagisuus ja koomisuus yhdistyvät kuulemma aistivoimaisella, pakottomalla tavalla, sanoo Korvela ja jatkaa:

– Olen ahkera lavarunoilija. Mielestäni runo on parhaimmillaan esitettynä. Lavalla voin olla oma itseni. Myös runojen sävyt, rytmit ja painotukset nousevat esitettyinä uudelle tasolle.

Korvelan mielestä runouden tehtävä ei ole olla kaunista. Toisaalta runous voi tehdä mistä tahansa kaunista. Kuten ranskalainen **Jean Genet** kirjoittaa *Varkaan päiväkirjassa*, räkäklippi rakastetun nenänpäässä voi olla yhtä viehättävä kuin kirkkain

kyynel.

Marko Korvela valittiin maaliskuussa Uudenmaan Kirjoittajat ry:n hallituksen jäseneksi. 16.5.24 klo 18 hän esiintyy Järvenpään kirjaston Stagella Uudenmaan Kirjoittajien kirjailijavierana.

MK / Toimitus

Kuva Anne Mäkinen

MATKALLA KOIVUKYLÄÄN

*Kato,
mä oon menossa Koivukylään.
Kaveri on siellä vetänyt pari päivää
viinaa ja piriä,
se on ihan sekaisin.
Mä oon nykyään tosi kova ninja.
Lähdetään kaverin kanssa perimään
yhen tyypin,
no tiedät kyllä,
sen,
velkoja.
Voi kyllä tulla tilannetta.
No,
pääasia että saan safkat ja ehkä vähän
vauhtiakin.
En mä ole niin huonossa kunnossa kuin
miltä mä näytän.
Mä oon oikeesti paljon huonommassa
kunnossa.*

Marko Korvela

Juuret muualla, elämä Suomessa – tärkeintä on turvallisuus ja perhe

Leena Lukkari:

RITA – Sitruunapuun varjoista Suomeen, 151 sivua, Avain 2023
ISBN 978-952-304-500-2

– Mitä ottaisitte mukaan, jos olisitte lähdössä matkalle? **Rita Kostama** kysyy koululaisilta. Lapset vastaavat kukin vuorollaan: lempilelun, ham-masharjan, kännykän, passin.

– Me emme voineet ottaa mitään, kertoo Rita. 15-vuotiaana hän joutui lähtemään pakoon Ruandan sisällissotaa kodistaan Kivu-järven rannalta, kohti tuntematonta.

– Emme edes äitiä tai isää, joka pidätettiin ja teljettiin vankilaan. Perheemme oli melko varakas, koska meillä oli kauppa. Pakenimme veljeni perheen kanssa pakolaisleirille ensin Zaireen, sitten Keniaan ja Senegaliin.

Neljän vuoden pakolaiselämän jälkeen 20-vuotias Rita pääsi vuonna 1998 kiintiöpakolaisena Suomeen. Kymmenlapsisen perheen sisaret ja veljet joutuivat hajalle eri maihin asumaan. Yksi sisar asuu nyt myös Suomessa.

Yksinäinen joulupakkasessa

Alku ei ollut helppo uudessa maassa, jossa oli aivan erilainen kulttuuri ja ilmasto. Vasta ilmestyneessä, toimittaja **Leena Lukkari**n kirjoittamassa kirjassa *RITA – Sitruunapuun varjoista Suomeen* Rita kertoo muun muassa miten he odottivat joulua, koska olivat tottuneet juhlimaan sitä yhteisöllisesti ja tanssimaan. He pukeutuivat parhaimpiinsa ja menivät ulos katsomaan juhlintaa. Mutta kaikkialla oli aavemaisen hiljaista. Vain pakkasen puhisi autiudessa. Ikkunoista he näkivät perheet tiukasti sulkeutuneina omaan yksityisyyteensä. Kristittyinä Rita ja hänen siskonsa toki tunsivat joulun merkityksen ja hiljentyivät sitten itsekin ihailemaan kynttilöitä Turun kodissaan.

Aikaa myöten Rita oppi suomen kielen, valmistui tradenomiksi ammattikorkeakoulusta, löysi töitä aluksi kaupan alalta ja sittemmin perusta-

Leena Lukkarin kirjoittama *RITA – Sitruunapuun varjoista Suomeen* ilmestyi viime vuonna. Se kertoo vuoden 2016 pakolaisnaisiksi valitun **Rita Kostaman** matkasta Ruandan kansanmurhan kauhuista yrittäjäksi Suomeen.

malla oman kirjanpitotoimiston. Hän avioitui suomalaisen **Jari Kostaman** kanssa ja perusti perheen.

– Olen äiti, kotoutumisasiantuntija, yrittäjä ja nykyisen kotikaupunkini Järvenpään kunnanvaltuutettu, luettelee Rita.

– Tärkeimpiä asioita minulle ovat turvallisuus ja perhe.

Vuoden pakolaisnainen

Vuonna 2016 Rita Kostama valittiin vuoden pakolaisnaiseksi. Vuoden pakolaisnaisen valitsi Suomen Pakolaisapu ulkopuolisten ehdotusten perusteella. Pakolaisavun hallitus perusteli Ritän valintaa yhteiskunnallisella aktiivisuudella. Hänet nähtiin valovoimaisena esimerkkinä niin onnistuneesta kotoutumisesta kuin

sinnikkästä yrittäjyydestä. Hän on tehnyt myös paljon vapaaehtoistöitä. Hän sai kutsun presidentinlinnaan juhlimaan Suomen 99:tä itsenäisyyspäivää.

Ritän tarina kertoo sinnikkydestä, rohkeudesta ja uskosta ihmisiin. Hän kuvaa kirjassa myös kokemaansa syrjintää. Kouluvierailuilla ja muualla, jonne hänet on kutsuttu, hän on puhunut kokemuksistaan pakolaisena sekä hyvässä että pahassa. Uuden oppimisen halusta kertoo myös se, että Rita aloitti taitoluisteluharrastuksen ja eteni siinä huipputasolle ja on tutustuttanut lapsensakin tähän hienoon lajiin. Tästä, ja paljon muusta, kertoo *RITA – Sitruunapuiden varjoista Suomeen*.

*Teksti Eija Tuomela-Lehti
Kuva Jukka Luoma*

Kaikilla ihmisillä on rajansa

Teksti ja kuvat: Eija Tuomela-Lehti

Marja Huovila:
Kaikilla ihmisillä on rajansa,
403 s. + kuvaliite
Momentum-kirjat 2023
ISBN 9789527553312

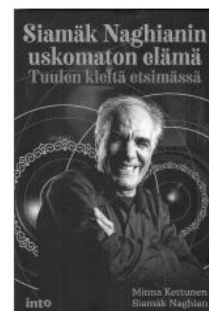
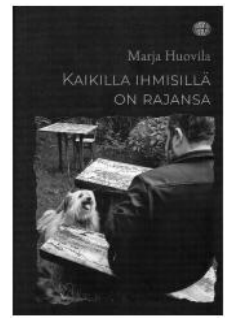
– Miltä pitkä odotus, ikävä, pelko pakkopalautuksesta ja negatiivinen päätös todella tuntuvat? Kuinka paljon ihminen voi jaksaa? kysyi yhdistyksemme jäsen, tietokirjailija **Marja Huovila** kertoessaan kirjastaan *Kaikilla ihmisillä on rajansa* Mäntsälän kirjastossa maaliskuussa.

Hän kertoi valokuvien kera pitkästä ja vaarallisesta pakomatkasta, jonka irakilainen toimittaja **Waleed** teki Euroopan läpi päätyen lopulta Vihtiin,

Marja-opettajan kotiin. Kuulimme myös kotimajoittajan arjesta, iloineen ja suruineen. Byrokratia tuntui käsittämättömältä, mutta onneksi ympärillä oli myös auttamaan valmiita ystäviä, joista kasvoi vähitellen suuri yhteisö.

Marja Huovila aloitti kirjan kirjoittamisen vuonna 2015, jolloin pakolaisia tuli paljon maahanamme. Kirjan lopussa on taustatietoa sekä muun muassa maahanmuuttoasioihin perehtyneen asianajaja **Ville Punton** haastattelu.

Marja Huovila on palkittu *Puoli seitsemän* -ohjelman Auttajatonttu-palkinnolla vuonna 2018, työstään turvapaikanhakijoiden hyväksi. Kirja on luovutettu myös Maahanmuuttoviraston ylijohtaja **Ilkka Haahtelalle**.

Missä he ovat nyt? Mitä heistä on tullut?

Nasima Razmyar toimi Helsingin apulaispormestarina 2017–2023. Nyt hän on palannut kansanedustajaksi ja toimii puolueensa (SDP) 1. varapuheenjohtajana. Kuva on otettu Helsingin kaupungintalolla. *Nasima*-kirja kertoo hänen tiestään Kabulista Helsinkiin ja aktiivipoliitikoksi. Kirjan on kirjoittanut toimittaja **Raila Kinnunen**.

Tälle sivulle on kerätty kirjoja, joita on viime vuosina ilmestynyt eritaustaisista maahanmuuttajista, jotka ovat kotiutuneet uuteen kotimaahansa ja ryhtyneet rakentamaan sitä omien taitojensa avulla.

Koko Hubara *Ruskeat tytöt*, tunne-esseekokoelma suomalaiselta ruskealta tytöltä suomalaiselle ruskealle tytölle. Hubara on valtiot.kand. ja kääntäjä.

Lotta Nuotio *Yksi miljoonista – Modin pako Syyriasta* Ruotsiin, jossa hän nyt toimii lääkärinä.

Minna Kettunen – **Siamäg Naghian** *Siamäg Naghianin uskomaton elämä. Tuulen kieltä etsimässä* kertoo vuoden 2018 Suomen yritysjohtajana palkitun tekniikan tohtorin ihmeellisen tien iisalmelaisen Genelec -äänentoistolaitteita valmistavan perheyriksen toimitusjohtajaksi.

Ihmisoikeusvaikuttaja, somalialaistaustainen **Ujuni Ahmed** kertoi kirjailija **Elina Hirvosen** kanssa kirjoittamastaan kirjasta *Tytöille, jotka ajattelevat olevansa yksin* Käpylän kirjastossa. Kirja on henkilökohtainen puheenvuoro vapaudesta, omaksi itseksi tulemisesta ja odotusten ylittämisestä.

Auli Eho Järvenpään kirjastossa – Kastrullimampselleista valkotakkisiin köksämaikkoihin

– Kirjani syntyi vuoden 2023 aikana. Pohjana oli aikaisemmin kirjoittamastani Kotitalousopettajien liiton satavuotishistoriikista käyttämättä jäänyttä materiaalia ja etenkin omat, vuosikymmenten kokemukset kotitalousalalta sekä runsas kokoelma keräämiäni oppilaitosten historiikkeja ja vanhoja keittokirjoja, kertoi *Kastrullimampselleista valkotakkisiin köksämaikkoihin* -kirjan kirjoittaja, Uudenmaan Kirjoittajat ry:n jäsen, **Auli Eho** Järvenpään kirjastossa maaliskuussa.

Tämä hänen seitsemäs kirjansa ilmestyi joulun alla. Auli Eho kertoi aloittaneensa kirjoitusharrastuksen jäätyään eläkkeelle, vaikka kirjoittaminen on kulkenut aina jo työnkin takia viestinnän ja markkinoinnin ammattilaisena. Hän on kirjoittanut kaksi kirjaa omasta suvustaan ja yhden kotitalostaan Perttilästä sekä Suomen ensimmäisestä kotitalousopettaja **Anna Olsonista** ja ruotsalaisesta ravintoloitsija ja keittokirjailija **Gustafwa Björklundista**. Kaikkia voi tilata edelleen kirjoittajalta.

Kastrulli ja mampselli

Kastrullimampselleiksi ovat kylän pojat haukkuneet aikanaan ainakin sammattilaisen Elias Lönnrotin Emännyskoulun oppilaita. Kastrulli oli kasari tai kattila ja mampselli tietysti vähän hienompänä itseään pitänyt neiti.

– Kirja alkaa 1700- ja 1800-lukujen taitteesta ja päättyy 1970-luvulle suunnilleen peruskoulun alkuun, jolloin itse valmistuin kotitalousopettajaksi, Auli Eho kertoi.

Kirja muodostuu kotitalousopetuksen, oppilaitosten ja neuvonnan historiasta sekä alan vaikuttajien pienoiselämäkerroista, höystettynä omilla muistoilla, tarinoilla ja muutamilla kunkin aikakauden ruokaohjeilla. Vastaavaa teosta – yhteenvetoa – ei

ole aikaisemmin laadittu. Saatavilla on ollut runsaasti yksittäisten koulujen historiikkeja.

– Ensimmäiset neuvojat lähetettiin valistamaan kansaa siitä, miten järkevästi tehdään katovuosina käypäistä ruokaa. Siitä oli vielä pitkä ja kivinen matka kotitalouskoulujen perustamiseen. Sana kotitalouskin keksittiin vasta 1900-luvun alussa, muistutti Auli Eho.

Teksti AE / Toimitus

Kuva Eija Tuomela-Lehti

Auli Eho

* s. 1948 Hyvinkään mlk:n Jokelassa

* työura kotimaisen käyttötavaraiteollisuuden palveluksessa ja viimeksi *Kotitalous*-lehden päätoimittajana 2000-luvun alussa.

Kirjat:

Kohtaamme Mattilassa 2013

Perttilä, talo kylän laidalla 2013

Anna Olsoni. Pappilanneidistä kamreerskatädiksi 2016

Kotitalousopettajien liiton satavuotishistoriikki 2018

Kuninkaan Gustafwa 2019

Postlarista Rientolaan 2021

Kastrullimampselleista valkotakkisiin köksämaikkoihin 2023

Riitta Komppa Pasilan kirjastossa:

*”Näen unia, jotka voisivat olla totta,
kerron tarinoita, jotka voisivat olla unta.”*

Uudenmaan Kirjoittajat ry:n jäsen, kirjailija **Riitta Komppa** kertoi kolmannelta runokokoelmastaan *Unen kadonnut aika* Pasilan kirjaston Auditoriossa 9.3.2024 yhdistyksen vuosikokouksen edellä.

Kompan mukaan kirjan teemaksi valikoitui uni sekä uniin perustuvat tai unenomaiset runot että nukkuminen ja siihen liittyvät ongelmat.

– Osa kirjan muistakin runoista sivuaa omaa elämääni. Osa on noussut muista aiheista, esimerkiksi luonnosta, kertoi Komppa ja siteerasi kirjan takakannen runoa:

*Muuri, sammaloitunut, rapistuva
yön ja päivän välissä
ei anna valoa yöhön
päästää pimeän portista ulos.*

*Et saa kiinni
mikä teki sinusta sinut
se väistelee, murenee, kun
yö yhä pitenee
päivät kulkevat ohii
katsomatta taakseen
näkemättä eteenpäin.*

**”Näen unia, jotka voisivat olla totta,
kerron tarinoita, jotka voisivat olla unta.”**

– Olin vuoden aikana kirjoittanut nukkumiseen ja uniongelmiin liittyviä runoja, joitakin unistakin muokattuja. Ne muodostavat rungon, jonka ympärille liitin muita etupäässä toisen kirjan jälkeen syntyneitä runoja, kertoi Komppa runojensa synnystä.

Monissa runoissa on luonto tärkeässä roolissa kuten aikaisemmissakin kirjoissa. Siellä täällä tulee esiin myös huumoria ja absurdeja tilanteita.

Kirjassa on neljä lukua. Ensimmäisessä *Varjot vetävät viittansa* valmistaudutaan yöhön. Kirja alkaa luontopainotteisilla runoilla ja lähestyy vähitellen nukkumisteemaa.

Toinen luku *Verhon heilahdus* koostuu oikeista unista tai unenomaisista tarinoista.

Kolmannessa osassa *Ne villiintyvät pimeydessä* siirrytään suden hetken

”Runot olivat mietiskeleviä”, analysoi Riitta Kompan pojanpoika Marlo Komppa, joka yllätti mummonsa tulemalla kuuntelemaan kirjaesittelyä Pasilan kirjaston Auditorioon.

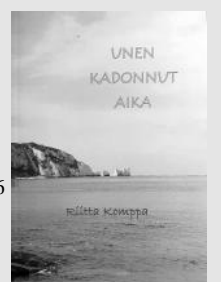
tunnelmiin eli nähdään painajaismaisia unia, tunnetaan pelkoa ja kipua, nukutaan huonosti.

Neljännessä luvussa *Aika kuin yhtä* siirrytään positiivisempiin tunnelmiin. Runoilija miettii ajan kulumista, kaipaa elämään keveyttä, hulluttelee matkakokemuksilla ja tapaa tuntemattoman linnun.

Säkylästä lähtöisin oleva Riitta Komppa on opiskellut Helsingissä. Nykyisin hän asuu Vantaan Myyrmäessä. Ennen eläkkeelle siirtymistä hän työskenteli 40 vuotta IT-alalla asiantuntija- ja päällikkötehtävissä.

Teksti ja kuva Eija Tuomela-Lehti

Riitta Komppa
Unen kadonnut aika
runoja
69 sivua
ISBN
978-952-33-0763-6
BoD 2023

Riitta Kompan
aiemmat kirjat:
En muista lähteneeni, BoD 2021
Mistä minä tietäisin, Bod 2020

Linkit blogiteksteihin
<https://lumoustaetsimassa.blogspot.com/2023/07/unen-kadonnut-ai-ka.html>

<https://lumoustaetsimassa.blogspot.com/2022/11/en-muista-lahteneeni.html>

<https://kirjaviekoon.blogspot.com/2020/06/riitta-komppa-mista-mina-tietaisin.html>

Löytöjä kirja- hyllystäni

Salli Mari Iivarinen-Savorina

Finka Pietarin liepeiltä

Kesuura 1997, 224 sivua

ISBN 951-812-035-8

Ruotsi-Suomen yhteiselon päättyessä 215 vuotta sitten elivät itäisimmät runosuomalaiset sekä Suomenlahden eteläpohjukan ”suomensukuiset inkeriläiset” yhtä rajamaille tyyppillistä, ajoittaista rauhankauttaan. Vuosisata aiemmin oli ollut toisin. Silloin Ruotsi oli menettänyt Venäjälle Suomenlahden pohjukan, jota oli hallinnut suuren osan 1600-lukua. Ruotsin kaikottua alettiin 1700-luvun alussa rakentaa sinne – Nevajoen suistoalueelle – apostoli Pietarin nimeä kantavaa satamakaupunkia. 1700-luvun alkuvuosien sodissa toistensa niskassa olivat ruotsalaiset, tanskalaiset, puolalaiset, venäläiset ja omia toiveita maista ja mammonasta eläteltiin myös Hollannissa, Englannissa ja Ranskassa. Suuri ratkaisujen taistelu käytiin Pultavassa: Ruotsi kutistui – sai selkäänsä. Ja toinen vuosisata: silloin meni Suomi ja alkoi tähän asti kestäneen sodattoman Ruotsin aika.

Ruotsin lähdettyä Suomenlahden perukoille jääneet finkat – suomalaiset – jatkoivat elämäänsä, juurtuivat, viljelivät maitaan. Elo oli suhteellisen rauhallista, kunnes tuli ensimmäinen maailmansota, Venäjän vallankumous ja pian perään toinen maailmansota. Ruotsin suurvaltakauden päättänyt turbulenssi oli kestänyt runsaat sata vuotta. Monikulttuurisen Inkerimaan yli käyneet aallokot alkoivat 1930-luvulla ja kestivät 1980-luvun perestroikaan, Neuvostoliiton hajomisvuosiin.

12 Elias 1/2024

Finka kaipaa jatkoa – ihon alle yltävä romaani on taas ajankohtainen

Salli Mari Iivarinen-Savorinan dokumenttiromaani *Finka Pietarin liepeiltä* (Kesuura 1997) on jälleen tänään mitä ajankohtaisin. Pohjolan suurvalta Ruotsi on luopunut arvostetusta puolueettomuudestaan, Suomi hylännyt kokemuksensa 79 vuotta kestäneestä Paasikiven–Kekkosen linjasta, vaihtuvin värein ylikäydyt Baltian maat heristelevät nyrkkiään itään, Venäjä rakentaa uutta rajalinjaa halki Ukrainan, keskisessä Euroopassa – Suomenkin instituutioissa – kummittelee samoja sinimustia ja ruskeita haamuja ihannoivia – samoja, joita Iivarinen-Savorinan ihon alle yltävä romaani kuvaa.

On pieni yhteisö, jossa on muutamia taloja, eräässä niistä on rakennusduunari-pienviljelijä isä Taneli Mäkelä, äiti Aune ja viisi tyttäret: Rauha, Helmi, Elvi, Alina ja Annamari, joiden – myös heidän läheistensä – ja laajemmin koko maailman elämän tuhoa maailmanpaloksi ”eskaloitunut” militarismi. Elämä soitti outoja säveliä ja leikki ihmisillä. 60 miljoonaa ihmistä tapettiin ja heidän mukanaan tuhottiin valtava määrä inhimillisyyttä, lahjakkuutta ja tulevaisuutta.

Mäkelän tyttären perheineen ja yksin olivat hajallaan ympäri laajaa valtakuntaa. Taitavasti kirjailija ohjaa äidit ja tyttären vielä kerran yhteen 1960-luvun alussa. On äidin 70-vuotispäivä. Menneet vuodet ja

*Aurinko, sinä sanoit kun me
katselimme kuuta.
Sinä vannoit pitäneesi
tähtiä kämmenellä,
että kissat
olivat suudelleet lintuja,
kielot kukkineet pakkasessa.
Kun me olemme rakastelleet
sinä olet aina
sillä tavalla
oikeassa ja väärässä
etten muuta voi kuin rakastaa sinua.*

Tommy Tabermann

Kokoelmasta: *Tähtiä kämmenellä*
(Weilin+Göös 1974)

vuosikymmenet punoutuvat yhteen. Juhlapäivänä aamukahvin jälkeen lähdetään Piskarevkan/Piskarjovkan hautausmaalle, missä lepää puoli miljoonaa Leningradin piirityksessä nälkään ja tauteihin kuollutta siviiliä ja vajaat satatuhatta kaupunkia puolustanutta.

– Puolet kukista viedään isälle, sanoo äiti. Yksi tytär epäilee, mahtaisiko isä kuitenkin levätä Piskarevkassa, kun Laatokan rannallakin on hautausmaa. Tyttären, selviytyjät, päättelivät: kun äiti uskoi, niin olkoon. Samahan se oli, missä äiti rukoili.

Romaani päättyy 1990-luvun alkuvuosiin, jolloin Suomi määritteli ja myönsi oleskeluluvan paluumuuttajana entisen Neuvostoliiton alueelta peräisin oleville suomalaisille. Suomeen finkoja palasi yli 30 000. Edellytyksenä oli että vähintään yksi isovanhemmista oli todistettavasti suomalainen. Mitä heille ja heidän lapsilleen on Suomessa käynyt? Romaanin jatko-osan aika on nyt!

Pentti Peltoniemi

Istanbulin kissa

*tulet
ja menet
miten lystää
eikä sinua voi pysäyttää*

en tahtoisikaan

sillä sinä olet Istanbulin kissa

*sanot minun pakenevan
elämän surullisia puolia
lämpimään syliisi*

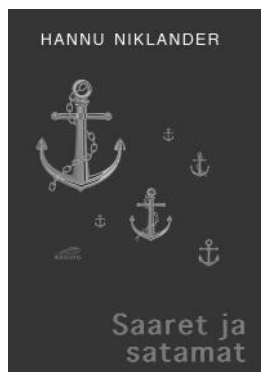
mutta eiväthän kissat tiedä

*kissaihmissen aloittavan surutyön jo silloin
kun kissa astuu ensimmäisen kerran
taloon*

Lasse Hauerwaas

Kokoelmasta: *Tämä on ehdottomasti
yksi runokokoelmista joita on koskaan
kirjoitettu* (Enostone 2023)

”Paras tapa tutustua johonkin paikkaan, on lukea siitä.”

Hannu Niklander

Saaret ja satamat

Robustos

Karkkila – Pirkkala 2023. 157 s.
ISBN 978-952-5758-93-1

En voi väittää kovin hyvin tuntevani Suomen Kirjailijaliiton pitkäaikaisen varapuheenjohtajan, ja nyttemmin

kunniajäsenen, Hannu Niklanderin (s. 1951) koko kirjallista tuotantoa, mutta seuraavassa juuri minun vaikutelmiani hänen uusimmasta teoksestaan:

Teos on sikermä lyhyitä matkakertomuksia eri maista ja maanosista. Teemoina ovat väljästi saaret ja satamat, mutta myös esim. matkakuvausten ja robinsonadien kirjalliset lajityypit. Kuten usein, on kansansivistyksellinen osuus tässäkin minulle tärkeintä. Tekijän hyvät maantiedon ja historian tiedot pääsevät kirjassa oivasti esiin. Harvinaisten erityistietojen kohdalla toivoin toisinaan lähdeviitteitä, mutta ne vaikeuttaisivat populaarin, omakohtaisen, matkakirjan (faktion, jos niin halutaan sanoa) luettavuutta. Uskon, että menevintä, luetuinta, matkakirjallisuutta ovat nykyisin juuri tällaiset lyhyet, per-

soonalliset, matkakertomukset. Tv:n luonto- ja maantiedeohjelmat ovat paljolti syrjäyttäneet ja korvanneet tv:n yleistymistä edeltäneen ajan pitkämuotoiset kirjalliset matkakuvaukset.

Matkailu ei kuulu omiin ykkösharrastuksiini. Varsinkin jos Sinä, minun laillani, matkustelet vain vähän, voit tv:n, internetin ja juuri tällaisten omakohtaisten, lyhyiden, matkakertomusten avulla monipuolistaa maailmankuvaasi ja vapauttaa sitä liian usein toisteltujen kliseiden vaikutusvallasta.

”Paras tapa tutustua johonkin paikkaan, on lukea siitä.” (Simone de Beauvoir)

Riku Riihää

Monivärinen fresko

Pirjo Kotamäki

Mammutti ja Ikaros

Runoja

Kulttuurivihkot. Helsinki 2023. 86 s.
ISBN 978-952-7437-81-0

Runoilija Pirjo Kotamäen yhdeksäs runokokoelma *Mammutti ja Ikaros* on paljolti maapallon ja maailman tuhoutumista kuvaava. Se loppuu kuitenkin hienoiseen optimismiin, jossa ainoana tuhosta pelastuneena on sisilisko. ”Ehkä kaikki alkaa vielä, kaikki uudestaan” ja sitten on kuin näkynä maa-äiti, jonka kohdun näkee aukeavan synnyttämään kyyhkynen, jonka taas näkee Golf-virta, jonka runoilija personifioi Golf-Ukoksi.

Kirjassa on läsnä paitsi nykypäivä myös mennyt ja tuleva. Runokokoelma on kuin suuri fresko monine väreineen ja vivahteineen. Kotamäki kertoo antiikin tarun Daidaloksesta, jonka poika Ikaros kuolee lentäessään liian lähelle aurinkoa. Maapallon tuhoutuminen on keskeinen elementti

tässä lyirisessä kokoelmassa, jossa maapallolla ”imetän poikasiani kuolemaan”. Tuhoa kuvatessaan Kotamäki käyttää hyperbolaa kirjoittaessaan fiktiotaan. Välillä Kotamäen teräväksi teroitettu kynä tylsyy. Ilmeisesti runoilija ei ole miettinyt tarpeeksi sanojaan: ” – – taivaallinen aurinkovarjo varjosti koko maailmaa – –.” Kun runoissa toisaalta vallitsee epätoivo ja pelkokin, niin runossa ”Jonoon järjesty!” tuhon ironiassa runoilijan kynä on terävä.

Runojen kieli on monin paikoin uutta luovaa, hyvä vertaus on: ”Vanhat myytit nousivat kuin ruoho nou-

see, – – niin kuin savuvana nousee varoituksena vihollisen tullessa”. Kokoelman loppupuolella ”mammutit heräävät ikiaikain yöstä (ensin DNA otetaan talteen) – –”. Villiä mielikuvitusta, joka noutaa aiheensa milloin paimentolaisista, milloin amatsoneista, siivettömistä sudenkorennoista ja tuhatsiipisistä hyttysistä tai vaikkapa mammutista ja Ikaroksesta. Runon tapahtumat johdattavat fiktion ihmeeseen, kun ”laaksossa vaeltava mennyt mammutti – –”.

Mammutti ja Ikaros sisältää käytettyjä sanontoja ja suorastaan kliseitä: tuhka tuuleen, huitsin Nevadaan ja yhtenä miehenä ja naisena. Lukija jää ihmettelemään niiden käyttöä, mutta selitys on annettu, kun runoilija kirjoittaa: ” – – otin ne käyttööni niiden tuttuuden vuoksi. Jossain vaiheessa tämäkin tuttuus muuttuu oudoksi, tuntemattomuudeksi, jota emme enää tunnista edes kliseisinä ilmauksina.”

Kannen oranssinvärinen maisema kuvaa ilmeisesti maapallon tuhoa ja sen on runoilijan kuvasta suunnitellut Markus Hirvelä.

Riitta Welroos

Eichmann ja röökin voima

Erkki Aurejärvi

Pimeyden sydän

Condictio 2022, 305 sivua

ISBN 9789519557045

Kriitikko Pekka Hurme julkaisi Kallio-lehdessä 19/2013 arvostelun oikeustieteen professori Erkki Aurejärven (s. 1941) muistelmakirjasta *Kovaa peliä* (Into). Hän oli poiminut muistelmista useita toistuvia adjektiiveja, joilla kuvailtiin suomalaisia juristeja, lakimieskuntaa: tyhmiä, laiskoja.

Tyhmyys ilmenee mm. siinä, että ”eivät ota lahjuksia. Jos kerran tekee väärä tuomioita, niistä voisi yhtä hyvin ottaa rahaakin”.

Toden totta: vuosikymmen myöhemmin ilmestyi muistelmien päivitetty versio *Kovempaa peliä* (Into 2022). Oikeussalikiemuroita tuntemattomalle terävä, kokenut ja huumorintajuinen siviilioikeuden professori emeritus tarjoilee kansankielisiä dekkareita. Niitä on ilmestynyt jo kolme: *Kun kukaan ei kuule* (Into 2016), *Senaatintorin murha* (Condictio 2022) ja uusimpana vuodenvaihteessa

Pimeyden sydän (Condictio 2023). Ne kaikki liikkuvat rikosten maailmassa – ja kas kummaa niistä löytyy jokunen tolkku tuomarikin kuin näytiksi, millainen oikeusvaltio voisi olla!

Myös uusin, *Pimeyden sydän*, osoittautuu avainromaaniksi, jonka henkilöt ovat suoraan reaali maailmasta. Muutama keskeinen henkilö, joka ei ole päässyt kirjaan omalla nimellään, on helposti identifioitavissa. He ovat tuttuja mm. tuhatsivuisten tupakka-oikeudenkäyntien sivuilta. Esimerkiksi suomalaisen tupakkateollisuuden keskeinen ”charmantti” viestijä – vieläkin vaikuttamaan yrittävän Lasse Lehtisen ohella – Raimo Lintuniemi esiintyy nimellä Walter Kurtz. Romaanin päähenkilö Charlie Marlow vertaakin vuonna 1934 syntynyttä ja 2000-luvun alussa kuollutta ekonomi Lintuniemi-Kurtzia 1960-luvun alussa sotarikoksistaan teloitettuun Adolf Eichmanniin: ”Kuoleman asiamiehenä hän oli tehnyt ainutlaatuisen tehokasta työtä. Tehokkaampaa kuin Adolf Eichmann aikoinaan.”

Hienoja, kiitettyjä miehiä, jollaisia tarvittiin välittämään propagandaa kv. tupakkateollisuuden perustaman ”trustilääketieteen” tuloksista. Ja kuten HS:n kuukausiliitteen 1/2024 laajasta Aurejärven haastattelusta ilmenee, niin virtuoosit levittivät osaltaan kuolemaa. Harvoin vaikutusvaltaiset miehet itse tuhrivat käsiään vereen tai savunokeen.

Lakonisesti yksi Aurejärven romaaninhenkilöistä, Benjamin L. Willard,

kuunneltuaan Marlowin puhetta tupakasta ja kuolemankauppiasta, hymähtääkin: ”Kaksi joukkomurhaa. Natsien kuusi miljoonaa ja Big Tobacco satoja miljoonia.” Ilmeisesti kansakunnan kaapin päällä olleet – ja vielä olevat – syyttäjä- ja tuomari-juristit ovat puhemiestä vankempaa tekoa. Heitä ei näytä lainkaan haittaavan nimensä liittäminen osaksi joukkomurhaajajoukkoa. Hehän hoitivat virkaansa tulkittessaan ja ratkoessaan esitettyjen todisteiden perusteella tuotevastuun toteutumista: oliko tupakka (tuote) – tai eikö ollut – turvallinen, terveellinen eikä aiheuttanut kuolemia.

Oikeuslaitos alisuoriutui. Romaanin perusteella kunniansa perään kyseleviä voisivat olla mm. KKO:n ”valapatot” oikeusneuvokset A. Palaja, E. Vuori, K. Kinnunen ja L. Mansikkamäki (romaanin sivulla 301). Romaanin viimeisellä sivulla KKO:n tuolloisen presidentin Olavi Heinosen ”rikostunnusmerkeiksi” tiivistyvät: ”– Ainakin kolminkertainen avunanto tuhansiin murhiin (–). Voidaan pohtia, olisiko kyseessä jopa yllytys.”

Siinä missä eduskunnan nykyinen puhemies haluaa viranomaisten avulla saada selville, voiko häntä nimittää fasistiksi, suhtaudutaan tuomaritasolla lempeästi väitteisiin eriasteisesta osallisuudesta maailman historian suurimpaan joukkomurhaan. On Aurejärvi aikamoinen kokki, joka osaa kaiken lisäksi kirjoittaa!

Pentti Peltoniemi

Kirjoituskehote

Tervetuloa Uudenmaan Kirjoittajat ry:n tarjoaman ilmaisen palvelun pariin! Kirjoituskehotteen toivon antavan sinulle pontta kirjoittamiseen.

Uusi kirjoituskehote julkaistaan Ukirin nettisivuilla joka kuukauden 15. päivänä. Julkaisemme kirjoituksia Eliaksessa tilanteen ja tilan mukaan.

Kevään kirjoituskehotteet:

15.4.24 kirjoituskehote:

”Huhtikuu – aprillipilan kuu ja

sanotaan myös, että huhtikuu on kuukausista julmin. Joka aamu kipitämme ikkunaan katsoaksemme onko huhtikuu tuonut kevään. Kirjoita tarina siitä mitä Sinä näet ikkunastasi.”

15.5.24 kirjoituskehote:

”Toukokuussa kesäloman kynnyksellä haaveillaan ihanasta kesälomasta. Siis kirjoita ihana loma/kamala loma.”

Kirjoittavaa kesää sinulle.

Jos haluat jakelulistalle, ilmoita siitä osoitteeseen: uudenmaan@gmail.com. Kirjoita viestin otsikoksi ”Haluan kirjoituskehotteen.”

Jos haluat jakaa tarinasi kanssani, niin lähetä se minulle:

ulwelin@gmail.com
Terveisin Ulla Welin,
Uudenmaan Kirjoittajat ry
<http://www.ukir.info>

Vivahteikkaan runoilijan särmikäs elämäkerta

Leena Kirstinä:

Kirsi Kunnas

– *Sateessa ja tuulessa*

Jenni Haukion esipuhe

WSOY 2022 sid. 482 s.

IBN 978-951-0-48675-7

Leena Kirstinän kirjoittama Kirsi Kunnaksen taiteilijaelämäkerta sävähdyttää monipuolisuudellaan. Kirjan kannen on tehnyt C. G. Hagström. Siinä Kirsi Kunnas, runoilija, katselee lukijaa. Kirjan alaotsikko onkin ”Sateessa ja tuulessa”. Runoilija määrittelee elämänkulkuaan tällä tavoin.

Kirja on paitsi syväleluotaavaa, moni-ilmeistä tekstiä Kunnaksen lyriikasta myös elämäkerrallinen teos, joka ei unohta runoilijan miestä Jaakko Syrjää eikä heidän poikiaan, Eppu Normaali -yhtyeen Marttia ja Mikkoa.

Leena Kirstinä, Jyväskylän yliopiston kirjallisuuden professori (emerita), on kirjoittanut 500-sivuisen opuksen, jossa hän ottaa esille Kirsi Kunnaksen aikuisille tarkoitettun lyriikankin.

Kunnaksen tuotanto on siis paitsi lastenlyriikkaa alkaen *Tiitiäisen satupuusta* (1956) myös seitsemän koelmaa aikuisille suunnattua runoa.

Kirsi Kunnas debytoi kokoelmalla *Villiomenapuu* (1947). Siinä on jo hänen omaa tyyliään nähtävissä. ”Värit” ja ”Kultasateessa” ovat aistien ilotellua ja niistä huomaa, että runoilijalle tärkeätä on visuaalisuus ja että hän on saanut vaikutteita Edith Södergranilta. Edith Södergran kosketti herkkää Kirsiä, kun tämä oli 16-vuotias, kertoo Leena Kirstinä teoksessaan. Sitten seurasivat *Uivat saaret* (1950). Runossa Ariadne sanoo: ”Minä olen, / jos katsot maata, taivasta ja vettä /.” Runossa ihminen on osa luontoa.

Tuuli nousee (1953) runo Kuva-jainen kertoo lapsesta Narkissoksen kaltaisesta ja Jumalasta.

Vaeltanut (1956) -kokoelma sisältää kertovaakin ainesta ”Levollisesti puut menevät talvea vastaan” ”Kuitenkaan puut eivät enää ole puita”, Aivan kuin symbolifunktio näyttäytyisi runoilijalle.

Vaeltanut -runokokoelman jälkeen seurasi lastenkirjallisuuden periodi, joka kesti parikymmentä vuotta ja 1968 Kirsi Kunnas kirjoitti *Aikamme aapisen* tuolloin uuden peruskoulun tarpeisiin.

1980-luvulla runoilija jatkaa aikuislyriikkaansa julkaisemalla trilogian *Kuun kuva meissä* (1980), jossa Kunnas on uudistunut: ”Taivaan harmaa vaate märkää villaa / väsyneen silmä

sumua–” Hänen kynänsä tapalee uutta. Se on hyvin rytmikästä.

Kokoelmassa *Kaunis hallayö* (1984) ”Valoa pimeässä” on ohikiihtävä hetki, jossa ”äkkiä / sydämet pamppaillen – kahtapuolen / sykimme” on rakkausruno häivähtävässä elementissään.

Valoa kaikki kätetty (1986) – Onnen mahdollisuus ”Että iloni olisi puu / oksilla omenat / olisi keveys ja tuuli / joka kantaa – –” Kirsi Kunnas onnistuu tyyliinsään.

Kirja runoilija Kirsi Kunnaksesta on sukellus surrealismin, symbolismin ja eksistentialismin, jotka määrittävät hänen lyriikkaansa. WSOY on julkaissut vuonna 2017 *Puut kantavat valoa*, joka sisältää runoilijan aikuislyriikan. Hän kirjoitti jo 1950-luvulla modernia runoa, osin vapaamittaista ollen siinä ensimmäisiä. Kunnakselle rytmi on tärkeä ja hänen runoutensa onkin hyvin musikaalista. Kiintoisaa lukea naislyriikon elämäkerta, niitä kun on harvaksen.

Professori Leena Kirstinä oli nähnyt unta Kirsi Kunnaksen eräästä runosta, jossa ”Minä näin unta / että satoi lunta”. Silloin oli satanut lunta. Runoilija Kirsi Kunnas oli kuollut levollisesti omassa vuoteessaan 8.11.2021. Niin päättyi vuonna 1924 alkanut vaiherikas elämä.

Riitta Welroos

Moderni piina

Sinuun olemme kaikki koukussa.

Vaimennat ilon hetket,

kipu pistelee jäsenissä,

masennus sinua seuraa.

Nykyajan pahin vitsaus ei ollutkaan covid-19.

Vaikei olisi sotaa,

stressi jauhaa meidät murskaksi.

Saila Finne

Kymmenykset ja päätön hevonen

Älykännykkäni ikuisti hetkessä ikivanhan melkein kyljelleen kallistuneen hirsitalon, jonka kuistin läpi kasvoi valtava koivu. Paanukaton läpi puu kurkotteli oksiaan kohti sonnilauman muodon ottaneita poutapilviä. Tuvan lattialankut narisivat askelteni alla. Paksu pöly, kuolleet kärpäset, hiirenpapanat tallensivat askeleni piirtäen kuluneille lattialaudoille kenkäni kuviot. Heitin koinsoymän peiton sängynpäättyyn ja laskeuduin tuvan vuoteeseen makuulle. Puristin yhä kädessäni taskunaurista, kuten isovanhempani olivat nimittäneet taskuun mahtuvaa viisarikelloa. Toisin kuin kännykkäni tämä kello ei tarvinnut elektroniikkaa, vaan se sai voimansa viritetystä jousesta nupista kiertämällä. Taskunauriin hopeinen kuori oli ajan saatossa tummunut. Sen avattavaan kanteen oli kaiverrettu nimikirjaimet, joita en osannut tulkita. Enhän osannut edes lukea isovanhempieni kirjoja, jotka löysin lipaston laatikosta. Koukeroiset yhteen liittyneet kirjaimet olivat minulle kuin hieroglyfit muinaisessa Egyptissä. Puristin taskunaurista kämmentäni vasten ja suljin yhä raskaammalta tuntuvat silmäluomeni.

Musta kulkukoira tassutteli sänkyäni päättyyn ja tarkkaili valppaana hengitykseni tahdissa kohoavaa rintaa. Mieleeni tuli siitä muinaisten egyptiläisten villikoira Anubis, jonka tehtävä oli suojella vainajia. En tiedä olinko hereillä, mutta koira asettui lattialle pitkälleen sänkyäni viereen ja uneeni piirtyi tupa, jossa nukuin. Tupa oli puhdas, ja tulisijan lähellä istui nainen kirnuamassa kermasta voita. Nainen muistutti etäisesti äitiäni kasvopiirteiltään. Hän oli pukeutunut pitkään mekkoon, esiliinaan ja huiviin, jonka alta valahti tottelematon hiuskiehkura. Naisen käsivarret liikuttivat tasaisessa rytmissä puista mäntää kapeassa puuastiassa, jonka hän oli asettanut lattialle.

Pääskyselä sukelsivat pilvenhattaroista siivet maata hipoen. Kärryillä pappi asteli liperit tärkättyinä kohti juhannusrusujen kiertämää hirsitaloa. Papin varmat askeleet muuttuivat yhä aremmiksi mitä lähemmäksi hän saapui tuota metsän reunalla sijaitse-

vaa maatilaa. Edellisenä pyhänä oli kirkon porstuassa sahdin kyllästämä muonamies huudellut jalkapuuuhun kytkettynä törmänneensä metsähiiteen, joka ajoi päättömällä hevosella juuri tuon juhannusrusujen verhoaman tuvan ohi. Pappi ei kuitenkaan nähnyt salaperäistä metsän väkeä haltioineen eikä hiisineen. Sen sijaan valkeana kukkivista tuomista yksi puu oli peittynyt tiheään verkkoon, joka ei ollut ihmiskäden neuloma. Tuo lehdetön tuomi teki kuolemaa. Sen oksilla sikisi lukemattomia toukia. Niitä ihmetellessä pappi tunsu vilunväristyksiä. Hän teki kädellään ristinmerkin ja astui tilan karjapihan kautta miespihaan ja tupaan.

Talonväki oli peltotöissä, mutta emäntä kirnusi voita tuvassa. Emännän hiilenmustat silmät tarkkailivat papin hentoa olemusta tämän astuessa kynnyksen yli. Nainen suoristi selkänsä ja rypisti kulumiaan. Pappi nielaisi ja kostutti kielellään kuivia huuliaan.

– Kymmenyksiä tulin noutamaan, pappi sai lopulta puristettua huultensa välistä.

– Niitä ei tule enää yhtään. Ahneelle tulee paskanen loppu, emäntä julisti.

Ei auttanut papin muuta kuin palata tyhjin käsin. Kiroukselta oli kuulostanut emännän julistus papin korvissa. Pelko hiipi miehen lipereihin entistä voimakkaammin. Emäntä oli parantanut useita kyläläisiä vaivoistaan hullukaalilla ja moninaisilla yrteillä. Noidaksikin naapurin talonväki oli nimitellyt emäntää.

Kolme päivää aurinko porotti hellittämättä, kunnes taivas repesi ja rankkasade kaatoi viljan lakoon. Salama halkaisi pappilan pihamaalta kuusen kahtia. Samalla hetkellä pappi menetti tajuntansa, kunnes herättyään ei kyennyt enää ottamaan askeltakaan. Yhtäkään sanaa ei tullut papin suusta. Kyynelehtivä rovastinna kertoili kyläläisille emännän kironneen papin ja pelko emännän kostosta hiipi tupiin.

Nimismies järjesteli käräjiä, jossa emäntä tuomittaisiin noituudesta poltettavaksi, vaan ensin heidän oli kerättävä todisteita. Emäntä tunsu

selässään monen kyläläisen pelokkaat katseet, jotka seurasivat häntä kaikkialle. Juhannuskokosta rakennettiin kylällä lähes yhtä korkea kuin kirkon tapuli, jotta pahat henget jättäisivät väen rauhaan. Muonamies oli unohdannut nähneensä päättömän hevosen hiiden matkassa. Markkinoilla kulukauppiaalta kuultiin, että viikatemies olikin ottanut lavantaudin muodon ja vienyt mukanaan Tuonelan jokeen monta perhettä viereisessä pitäjässä. Emäntä onnistui parantamaan kuumehoureisen nimismiehen karkottamalla kuumeen yrteillä. Nimismiehen toivuttua käräjillä todettiin emäntä syyttömäksi noituuteen.

Vähitellen pappi nousi sängystään, mutta saarnamieheksi hänestä ei enää ollut. Emäntä katseli pääskysten lentoa tuvan porstualla ja meni sitten kirnuamaan voita. Vain rohkeimmat uskalsivat lähestyä emäntää ja silloinkin vain päästäkseen vaivoistaan.

Villikoira Anubis nosti päätään ja luikki raolleen jääneestä ovesta ulos. Räpyttelin silmiäni hetken ja nousin vuoteellani istumaan. Tupa oli pölyn, kuolleiden kärpästen ja hiirten papanoiden peittelemä eikä siellä näkynyt emäntää voita kirnuamassa. Taskunauris oli yhä kädessäni. Olin puristanut sitä niin kovaa, että sen nimikirjaimet olivat painautuneet kämmenpohjaani.

En enää koskaan palannut tuolle vuosikymmeniä asumattomana olleelle maatilalle, mutta sain selvitettyä salaperäiset nimikirjaimet. Pieni tuomenkehrääjäkoi liihotti nenäni alitse kuin entisajan ylimykset mustatäpläiseen kärpännahkaan somistautuneena. Koi kehräsi tuomen ympärille harsomaisen kudoksen ja sen toukat kalusivat puun lehdeksi. Silti tuomi, joka näytti aaveelta, heräsi henkiin ja kasvatti uudet lehdet. Ehkä muodoltaan hieman erilaiset. Sen oksilla keikkui lintu, jonka lajia taitavinkaan ornitologi ei kyennyt määrittelemään. Tuo lintu kohosi taivaalla korkeammalle kuin yksikään muu lintu. Se sukelsi pilviverhon läpi ja katosi.

Riika Helle-Kotka

Sienimetsässä

Se nainen, joka asuu meillä, oli odottamassa ovella vasu kädessä ja keltaiset Hait jalassa.

– Pas tullen si, sanoi.

Vääntäydyin laiskasti tv:n äärestä. Ulkona satoi tennispallon kokoisia pisaroita. Ukkosti ja salamoi. Mentävä oli. Se oli hallituksen päätös. Kaivoin komerosta kumiteräsaappaani, vakiovarusteeni kahisevan tuulipuvun ja pölyttyneen vanhan faustilakkini. Hirvikärpässuojaksi asensin taiten kaapista löytämäni rispaantuneen harson. Olin valmis sienisotaan ja ei

kun menoks.

Ahtauduimme vanhaan kusenkel-taiseen japanilaisautoomme. Elämäni ensimmäinen sieniretki oli edessä. Parkkeerasin Torron kansallispuis-toon. Satoi yhä.

Vieressä istuva nainen oli tietävi-nään paikat. Ei tiennyt. Harhailimme pitkin, poikin. Rankkasade juimi. Kumiteräsaappaani hörppivät. Suo-jaharso liimaantui kaaliin.

Ikikuisseet itkivät suuria pisaroita. Myyrät kuikkivat koloistaan. Kapinen kettukin etsi suojaa. Etelään eksyivät

Syystarina

Haistan selvästi syksyn. Se on maa-tuneita lehtiä ja kosteaa maaperää. Puut varistavat kylmiä pisaroita kasvoilleni.

Jatkan matkaani syvemmälle kor-peen. Reppu painaa vähän liikaa. Siellä on runsaat eväät ja termospullo täynnä kahvia.

Istahdan kannolle ja riisun re-pun. Venyttelen selkää ja huokailen. Availlemani reppua sieltä tulvahtaa herkullinen kinkkuleipien tuoksu. Vesi herahtaa kielelleni, sitten kulaus kuumaa kahvia termarista.

Tämä se vasta on elämää.

Siinä mutusteluni lomassa tark-kailen ympäristöäni. Ihan kuin olisin nähnyt jonkin liikkuvan pensa-

takana. Tuleeko joku metsän asukas jakamaan eväitäni?

Laiha susi katselee minua, nostaa kuonoansa tuntien kinkun aromin, mutta samalla hajuun sekoittuu inha ihmisen haju. Hukka on niin nälkäi-nen, että unohtaa varovaisuuden ja tulee lähemmäksi.

”Tule vain tänne, saat yhden eväs-leivän”, maanittelen sitä.

Se lähestyy häntä alhaalla ja pälyil-len arasti ympärilleen. En hievahda kannoltani. Otan repusta muhkean voileivän ja tarjoan sitä sudelle. Se venyttää laihaa kehoaan niin paljon kuin voi, jotta ylettyy ottamaan tar-jotun herkkupalan.

Kysyn hukalta, voisiko se lainata

Pika-Tehon värikartan mukainen lintu istui kädelleni. Vanhana ornitologi-na tunnistin sen heti. Se oli kuukkeli. Siinä se naukui ja visersi. Annoin olla.

– Kelpaako sieni? kysyin. Ruikki kädelleni ja lensi pois.

Kävelimme pitkiä pitkospuita kohti sienimaailmaa. Ei ensimmäistäkään. Hiivimme eteenpäin. Sienet eivät olleet vielä heränneet.

Äkkiä eteen työntyi mahtiaihki. Marilaisen uskontoperinteen joh-dattamana päätin halata mäntyä. Sain melkein orgasmin ateismistani huolimatta.

Ja kuinka ollakaan: eteen pullahti sieniiä monenmoisia. Oli haisuha-peroa, jättikuukusta, limanuljas-kaa ja taiganuljaskaa. Ainoa tuttu maisemassa oli kärpässieni. Niitä oli summamäärin. Keräsin vasuni täyteen. Vaimo vähän vastusti, mutta pidin pääni.

Kotona ryöpytin kärpässienet, pais-toin voissa ja söin. Tuskin tuntiakaan kului, kun vaivuin transsiin. Hallusi-naatiot tulivat. Aloin tanssia ja laulaa. Olin ikäänkuin kovassa humalassa. Vaivuin takaisin Torron taikametsään.

Syksyisessä taikametsässä on saa-vuttamattomia salaisuuksia. Kannat-taa mennä etsimään niitä.

Keijo Wääri

Torransuo

Kuva Eija Tuomela-Lehti

minulle neljää jalkaansa, kun niillä pysyy paremmin pystyssä kuin kah-della. Näkösi voisin myös vaihtaa omiin hämärtyviin silmiini, mutta tarkkaa hajuaistiasi en tarvitse. Hais-tan nytkin kanssaihminen dödöt ja kalliit hajuvedet liiankin hyvin.

– Tehdääkö vaihtokaupat?

Susi nielaisee hätäisesti viimeisen palan, nuolaisee kerran kuonoansa, suuntaa villit silmänsä minuun, kään-tyy ja jolkottaa pois.

Sinne se katoaa tiheään kuusik-koon. Ei tullut vaihtokauppoja.

Kaadan loput kahvit termarista ja kulautan kurkkuuni.

Tyhjät eväspaperit rypistän reppuu-ni. Nostan sen selkääni, ja reppuhan tuntuukin nyt kevyeltä.

Suuntaan kotia kohti.

Seija Eklund

Talvea

Toisinaan äiti työntää vauvansa vau-
nut havupuun lähelle, jotta lapsi saisi
katsella tuulen leikkiä oksistossa.
Toisinaan vauva katselee vaunuista
lumihiutaleiden valkeaa koristeellista
tanssia. Äiti tiesi, että vauva saisi näin
hyvän mielikuvituksen.

– Se olisi jo paljon se, äiti ajattelee.
– Ehkäpä vauvasta kasvaisi taiteilija
kukaties.

On ensilumen aika.

Mutta vauva jokeltelee ja katselee
minimaailmastaan. Mitä mahtavat
ajatella pienet vauvat!

Maitoa ja banaanimuusia ajattele-
vat pienet vauvat. Kuusenneulasten
leikkiä tuulessa.

Lumihiutaleiden tanssia yltympäri
vaunuja vauvan minimaailmassa. Ja
vauva vastaa jokellelleen.

Lilänväriset vaunut ovat kauniit
valkeaa lumituiskua vasten ja aurinko
alkaa paistaa ja lumi alkaa sulaa ja
vauva jokeltelee. On ensilumen aika
ja äiti hakee vauvansa kotiin. On ensi
lumen aika.

On ensilumen aika. Kaupungin
kadulla leikkii nelivuotias tyttönen.
Hyppelee ja tekee enkelinkuvia lähei-
seen puistoon. Sitten alkavat musiikin
sävelet soida hänen mielessään. Kun
äiti tulee hakemaan lapsen kotiin,
kysyy tyttönen:

– Mitkä ovat sävelten kirjaimet?
Hän olisi halunnut kirjoittaa muistiin
omaa kuulemaansa musiikkia.

– Sävelten kirjaimet ovat nuotteja
ja ne opetetaan koulussa. Kun kasvat
ja menet kouluun, saat oppia ne,
vastaa äiti.

Silloin vaivihkaa kuin salaa, joku
rikkoo ikkunan hypätessään pää
edellä, mutta jää roikkumaan lasiin
vyötäröstään.

Ensilumen aikaan koululaiset käve-
levät pitkin suurkaupungin katuja Bu-
levardia pitkin ja Esplanadia pitkin.
Tyttöjoukko on menossa Ruskeasuon
hevostalleille. He aikovat ratsastaa,
seitsemän koulutyttöä. He menevät
raitiovaunulla ja lumi vesittyä ja tytöt
ovat jo ratsastushallin maneesissa.
Sellainen on ensilumi.

Juuri silloin kirjailija on työssään.
Hän merkitsee muistiin ajatuksiaan.
Hän yrittää rakentaa novelliaan. Ja

jossain kaukana on toinen kirjailija.
Kun he tapaavat molemmilla on ai-
kaa keskustella ja kertoa toisilleen,
mitä ovat ideat. Ensilumi rummuttaa
peltikattoa ja kirjailija naputtaa tieto-
konettaan sen tahdissa.

Nuoripari luistelee rusettiluistelus-
sa. Heille on annettu sama numero.
Tyttö on aistikas, tunteellinen ja poika
urheilullinen, älykäs. Eivätkä he tie-
dä, että tulevaisuus on odottamassa
heitä: He ovat yhdessä loppuelämäs-
sään, siniset kyyhkysset seuraavat
heitä. He ovat rakastava avopari. Siinä
he luistelevat tietämättä tulevasta. He
luistelevat tulevaisuuteen halki san-
kansekaisen lumipyryn, ensilumen.

Toisella puolen kaupunkia, idässä,
lumihiutaleet tulevat viistosti. Vanhus
avaa ikkunan ja lumipyry yrittää tulla
ikkunasta sisään. Puisella pöydällä
ja lattialla on jo vedensekaista lunta.
Vihdoin vanhus saa suljettua ikku-
nan. Hän istahtaa nojatuoliinsa ja

*The train is the mobile luxury of
sorrow
equipped with chairs, toilets,
inspectors,
and living dead passengers.*

Yaseen Ghaleb

ottaa ompeluksensa. Hän ompelee
rytmikkäästi piirtämiään riikinkuk-
koja pitkin antaa neulansa liukua.
Ompeluksesta tulee seinävaate. Kun
se on valmis, hän vie sen läheiseen
taidekauppaan myytäväksi. Näin hän
on tehnyt jo kauan. Vanhus hymyilee
itseksensä. Joskus hän kokoaa näyt-
telyn ompeluksistaan, on koonnut
aikaisemminkin, pöytäliinoista, ryi-
jyistä, seinävaatteista. Hän on vapaa
taiteilija. On tehnyt tekstiilejä kirk-
koihinkin ollessaan töissä Suomen
Käsityön Ystävissä. Lumihiutaleet
ovat jo pudonneet. Valkea matto
peittää maan, ensi lumi.

Tämä on talvea. Toistaiseksi.

*Riitta Welroos
Kuva Toivo Koivisto*

Juna on surun liikkuvaa ylellisyyttä

*varustettuna tuolein, vessoin,
tarkastajin
matkustajinaan elävät kuolleet.*

Yaseen Ghaleb
suomentanut Lauri Vanhala

Talvinen päivä

Heti koulun jälkeen heitän laukkuni nurkkaan. Syön pari näkkäriä ja laitan paljon voita päälle sekä juon vähän hapantunutta maitoa. Nappaan kaunarit olkapäälle ja lähden puolijuoksua kentälle päin.

Jo kaukaa pystyn havaitsemaan onko jää hyvässä kunnossa. Se ei saa olla liian kovaa, sillä puolitylsät luistimet lipsuvat inhottavasti. Jos jää on hieman pehmeää, silloin se on parasta.

Sääkin on sopivan lauhaa, ja se tarkoittaa sitä, etteivät varpaat rupea heti palelemaan.

Huomaan luokkatovereitani jo jäällä ja moikkaan. Tungen täysinäiseen pukukoppiin vaihtamaan monet luistimiini.

Puulattia on täysin kulunut luistimien terien painalluksista. Samalla kun kirstelen luistimien pitkiä nauhoja,

tunkee sisälle punaposkisia hihittäviä likkoja.

Nyt olen valmis. Jäähän on heti otettava kontakti ja nilkat saatava jäykkään asentoon ja sitten kiertämään kenttää kovenevalla vauhdilla. Välillä etsin rauhallisen kulman ja rupean harjoittelemaan piruetteja ja vaakaa. Muutkin tytöt innostuvat tempuillemaan ja ihastelemme jonkun saksihyppyä. Teen pikkuryssää ja päätän sen kinokseen.

Ihaninta on, jos jollakulla onnellisella on oikea luisteluhame, kellohelmainen ja siinä valkoista karvaa helmassa. Ylpeä puvun haltija esitteleekin pyörimistään loputtomasti meidän muiden hiihtohousutytöjen kateellisten katseiden seuratessa lumoavaa näkyä. Tuollaisesta jääprinsessan puvusta ei voi kuin haaveilla.

Pojat yrittävät välillä häiritä mailo-

jensa kanssa, mutta karkotamme heidät likkojen joukkovoimalla. Toisilla jääkentillä on jopa musiikkia, mutta sinne on liian pitkä matka kotoa. Tämä on kuitenkin kotoinen kenttä ja kävelymatkakaan ei ole liian pitkä.

Kasvojani kuumottaa ja kädet ovat märät lapasien sisällä. Kun on ottanut luistimet pois, tuntuvat jalat höyhenen kevyiltä. Usein saan kotimatalle jonkun kaverin, mutta en aina.

Talvinen tähtitaivas ja kimaltelevat kinokset luovat valoa kaduille.

Ajantaju on kadonnut ja tornikello näyttää lähelle yhdeksää illalla.

Äkkiä kotiin, muuten tulee sapiskaa.

Huomenna taas jäälle, ihanaa.

Seija Eklund

Demarinainen

Rakastuin demarinaiseen.

En ole pitänyt sitä huonona ideana.

Ennen häntä en

osannut kirjoittaa runoja

rakkaudesta, traktoreista, bruttokansantuotteesta,
en oikeastaan mistään.

Helvetti,

en edes dokaamisesta.

Nyt kuljemme maltillisesti tien vasenta laitaa

lähimpään Alepaan,

täytämme pakastimen punaisen hintalapun ruuilla
ja sänkymme rakkaudella.

Suhteemme on kestävämpi kuin II Internationaali

ja vahvempi kuin YYA-sopimus.

Vappuna laulamme työväenlauluja,

mutta emme niitä ronskimpia,

joissa porvarin veri roiskuu.

Makaamme sängyssä vierekkäin.

Minä luen Marxia, hän Miika Nousiaista.

Kuuntelen Agit Propia, hän Ultra Brata.

Aamuisin juon kahvia, hän teetä.

Katsomme televisiota

ja kinastelemme siitä,

pitäisikö tehdä vallankumous vai nostaa marginaalituloveroastetta.

Marko Korvela

OIKEAT SANAT

minä rakastan sinua

ovat huonoja sanoja

kuvaamaan sitä tunnetta

joka minusssa syttyy

kun kuulen askeleesi

selkäni takaa

ja näen jo palon silmissäsi

virran kihartuvissa hiuksissasi

olet no more bullshit -nainen

eikä mikään määrä punaista

viiniä sammuta sinun janoasi

päästä ottamaan painimatsi

minkä tahansa tekosyyyn varjolla

kaksi viskiä ja lasku

ovat ne oikeat sanat

ja askeleesi kuuluvat sateessa

Lasse Hauerwaas

Kirjasta:

Tämä on ehdottomasti yksi runokoelmista joita on koskaan kirjoitettu

Lintulento kivikauteen 2

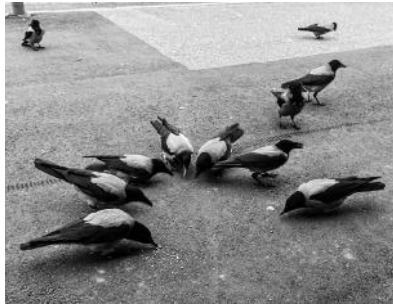
Avaan varovasti silmäni nähdäkseni mihin korppikotka, tai mikä lie muinaislintu, on minua kuljettamassa. Linnun terävät kynnet ovat olkaluihini asti kiinni kehossani. Allamme vilisee vain vettä ja vettä. Kaukana silmiini välkehtii jäätä. Kirkasta, loh-kareista jäätikköä, jonka alapuolella on taas laajasti jääkahleista vapautunutta vettä. Samalla huomaan, että vaatetukseni on muuttunut. Minulla on ylläni karvapeitteinen loimi, joka roikkuu kiinni olkapäiltä. Hiukseni hapsottavat tuulessa kaukana takana, osa on jo niin takkuista, että putoaa silmille haitaten näkyvyyttä.

Lintu, joka minua kuljettaa, rääkäisee välillä niin suuresti, että aaltojen takaa kaiku toistaa äänen. Kummallista kyllä, ei minua tämä matkanteko pelota. On tunne, kotiinhan tässä ollaan matkalla.

Sitten seuraa äkkipudotus. Kotka irrottaa kyntensä harteiltani ja mät-kähdän monta metriä alas vihreänä lainehtivaan aallokkoon. En uppoa, turkispieitteet ylläni kelluttavat rantaan.

Kömmiin kuivalle maalle ja huomaan muutaman jalan loikan päässä suuren, loimottavan nuotion, jonka äärellä kivien päällä istuu lauma ihmisiä. Hiippailen sekaan ja iloinen molotus tervehtii minua, olen siis hyväksytty seurueeseen. On ilmeisesti aterioinnin aika. Kaikilla on pitkien keppien kärjessä jotain, jota paistavat nuotiossa kypsiksi. Lieneekö karhun lihaa tai iso kalan vötkäle. Suuressa saviruukussa nuotion vierellä on juoksevaa rasvaa, jossa kukin vuorollaan uittaa paistiaan.

Joku ojentaa minullekin kepin, jonka kärjessä on vielä sätkivä puolimet-rinen hauki. Tuikkaan sen tuleen ja kääntelen edestakaisin, että kypsyisi joka puolelta. Ruokakepin ojentaja nauraa äänekkäästi ja partakarvojen seasta erotan suuren suun, jossa töröttää kaksi hammasta. Hiuksia miehellä on vyötärölle asti ja paljaat käsivarret ovat karvojen peitossa. ”Kummallinen vaatetus”, huomaan miettiväni hetken, ennen kuin lamppu syttyy: minähän olen juuri saapunut tänne kivikylään, ei mikään ole kuin entisessä elämässäni.

– Kasta tuolla rasvassa, ennen kuin nielaiset, neuvoo vieressä istuva Toro. Se on vedessä elävien otuksien rasvaa, ei tunnu kalan ruodot, kun rasvan kanssa annat liukua nielussa.

Teen kuten Toro neuvoo. Ruukun rasva on paksua ja tunnen suussani sen makua enemmän kuin paistamani kalan aromeja.

– Mistä saitte tätä? kysyn vierus- toveriltani.

– Ka tuolla hieman kauempana vesirajassa lojuu isot kasat pyrstöl-lään liikkuvia veden otuksia. – Niitä saalistamma ja lihat säilömme näihin ruukkuihin, samoin rasvan, jota lähtee runsaasti kaikista otuksista.

Nyökyttelen päätäni merkiksi, että olen ymmärtänyt. ”Vanhasta elämästä” muistuu mieleeni sana hylje. Toro tarkoittanee veden otuksilla hylkeitä.

Ruokailun jälkeen kaikki käyvät selälleen maata vierellä viheriöivälle nurmikolle. Mahtava kuorsaus jyr-syttää kohta tienoota. Teen samoin, matkin kaikessa näitä uusia sisaria ja veljiäni tässä todellisuudessa. Miten hyvältä tuntuu oikaista itsensä suoraksi täyden vatsansa viereen. Tämän tulen muistamaan, jos joskus palaan matkaanlähdepaikalle.

Uni virkistää kaikkia. Joku sysää lähes sammuneeseen nuotioon paksuja puun juurakoita, ja taas pienet lieskat kiemurtelevat pesässä ja nostattavat mustaa savua. Ymmärrän jatkuvasti palavan tulen olevan yhteisön varmin turvahälytyn. Mietin, että mitähän täällä elävät pelkäävät? Onko kenties lähistöllä vieraita kulkijoita, jotka ohii menessään ryöstäisivät tämän asuinpaikan uhkeita naisia, tai hiiviskeleekö lähimetsässä öiseen aikaan liikkuvia petoja? Nytkin, vaikka on vielä päivä, kuuluu metsästä susien kaukaista ulvontaa.

Päivänunien jälkeen alkaa ahkera

työskentely. Miehet takovat kivellä toista kiveä. Siitä muotoutuu leveä-teräinen taltta. Joku nypii kuolleesta linnusta sulkia ja pitkistä, terävästä nokasta tulee puuvartisen keihään kärki. Tuollaisia pitkänokkaisia, mustavalkoisia eläviä lintuja uiskentelee vierellä olevan pikkujärven pinnalla. Välillä ne koukkaavat aaltojen alle ja nousevat taas sukkelaasti ylös. Täällä ei näy isompia lintuja, missähän ne mahtavat majoilla.

Naisilla on suuren taljan päällä iso kasa savea. Kaikki upottavat kätensä savimassaan ja alkavat muotoilla astiaksi sopivan näköisiä esineitä. Linnunsilmä-nimisellä naisella on karvaisessa liinassa pieni lapsi rinoilla. Lapsi nukkuu, mutta herää välillä ja lutkuttaa toista rintaa. Se ei haittaa Linnunsilmän työskentelyä, vaan lapsi keikkuu repussa edes takaisin Linnunsilmän jyyssäessä savipaakkua pehmeäksi.

Tungen itseni samaan savenvala-jien rinkiin. Kahmaisen ison kasan keltaista maa-ainetta ja alan leipoa sitä mielessäni kangastelevaksi ruukuksi. Joku on tuonut jo valmiiseen ruukkuun vettä, jossa näen jokaisen kastelevan kätensä moneen kertaan. Teen samoin ja huomaan heti vaikutuksen. Savi muuttuu liukkaammaksi ja notkeammaksi käsitellä. Toiset naiset nauravat ääneen huomattessaan hölmistyneen ilmeeni. Mutta nauru on hyväntahtoista. Ei se ole pilkanau-rua, vaan kuplivaa, yhdessä tekemisen iloa. Siinäpä terveisiä tulevaisuuteen, huomaan ajattelevani.

Tämä väki nukkuu yönsä turve-majoissa. Niitä on useampi lähellä jatkuvasti palavaa nuotiota. Yhden oviaukolla on pystyssä pitkä, käyrä-kärkinen tanko. Kysyn naapuriltani, onko tuokin nuotiokeppi vai mikä. Toro räjähtää nauramaan.

– Eihän toki. Se on mammutin syöksyhammas. Löydettiin täältä maata kaivellessa. Ei ole enää mammutteja näillä nurkilla näkynyt, mutta joskus lienee ollutkin, kun löytyi maatumassa ollut hammas. Kuuntelen hölmistyneenä Toron tarinaa esivanhemmistään, jotka ovat kuulemma aikoinaan vuosien saatossa kulkeneet pitkän matkan korkean maan kohouman ylitse, vesialueita kierrelleen.

*Teksti Kirsti Mäenpää s. Vilkkuna
Kuva Henry Streng*

Pientä pilkunviilausta agraarisanojen ja -sanontojen parissa

Asuuko meissä kaikissa pieni lehmä?

Monet käyttämämme sanonnat ja puheenparret liittyvät maanviljelyskulttuuriin, jonka sanastoon nykyihmisellä on enää korkeintaan hatara suhde. Arkisanastoomme eivät kuulu enää *kesanto*, *sarka* tai *takapaju*. Eläintarhan asukit alkavat olla tutumpia kuin navetan. Kuitenkin puheessamme vilisee esi-isiemme kummallisia, satojen vuosien takaisia työkaluja ja käsitteitä. Monenlaisissa kielikuvissa ja kiteytyneissä ilmauksissa ne jatkavat elämäänsä yhteiskunnan rakennemuutoksista piittaamatta.

Niin metsä vastaa kuin sinne huutaa

Vaikka ei metsää puilta nähdäkään, silti metsään mennään tai päin mäntyä ja ollaan kantona kaskessa. Turha luulla, että raha kasvaa puussa, vaikka tuohta kuinka repisi. Puheet pannaan päreiksi. Rikka nähdään toisen silmässä, vaan ei malkaa omassa. Viha vie viljan maasta, kateus kalan järvestä. Kynnetään paitsi kyistä peltoa myös vihaa ja pelkoa. Mitä kylvät sitä niität. Heiluttava on kuin heinä mies.

Suu vehnäsellä

Lisänä rikka rokassa ja seesamin-, kvinoan- ja chiansiemenet aamiais-kipossa. Perinteiset viljalajimme tarjoillaan sanontoina. Pääsemme jyvälle, ohraleipäkin voi ottaa ja arki tarjota peruskauraa. Jos on ruista ranteessa, on suu vehnäsellä. Silti joskus puurot ja vellit menevät sekaisin, ja pajuköyrytän syötetään.

Talous kuralla

Aitana ja aidanseipäänä on oltu. Jollei ole riihikuivaa rahaa tai tuohta, on pantava suu säkkiä myöten. Harmillisen usein sataa jonkun toisen laariin,

ja ruoho on aina vihreämpää aidan toisella puolen. Puidaan nyrkkiä, vaikka eihän maahan kaatunutta maitoa kannata itkeä. Hevoskuurilla lääkitään, jyvityksellä korjataan osakemäärää. Kärryillä on pysyttävä – rekikeillä varsinkin – tai tulee tupenrapinat. Hevonen on vaihtunut autoksi, jota myös peltilehmäksi kutsutaan, mutta tallissa sekin asuu. Kodista on tullut hollittalli. Kiireen perässä juostaan hippulat vinkuen, kun ei haluta olla takapajulla.

Politiikan kylvöt ja niidot

Poliitikot isännöivät/emännöivät ja viihtyvät riihessä: suorittavat jälkipuintia, seulovat, istuvat aivoriihtä ja budjettiriihtä, vaikka vanhan sanonnan mukaan tiellä ovat herrat riihessä. Paljon porua, vähän villoja. Nokitaan, tehdään korvamerkintöjä ja lehmänkauppoja. Märehtimistä riittää, varsinkin jos oma lehmä on ojassa ja tullaan iltalypsyiltä. Härkää on otettava sarvista tai nahkurin orsilla tavataan. Työsarkaa riittää kynnettäväksi ja kyistä peltoa, jollei pelto ole kesannolla. Niitetään mainetta ja kunniaa, mutta viikatemiestä kammoksutaan. Erotellaan jyvät akanoista. Oljenkorttakin tarjotaan. Poliitikassa esiintyy broilereita, mustia hevosia ja ääniharavia.

Eläimellistä menoa

Vaikka tunnemme jo paremmin gaselin ja kengurun kuin navetan/läävän/ometan asukit, meillä on lehmän hermot ja pukki kaalimaan vartijana. Jollei asuta kuin sikolätissä, ainakin saatamme joutua ostamaan sian säkissä tai syöttämään helmiä sioille. Routa porsaan kotiin ajaa ja porsaanreikiä löytyy. Suurta määrää ja paljoutta kuvaa *ihan sikana*. Verbit *sikailla* ja *porsastella* eivät tee oikeutta niinkin siistille eläimelle kuin sika. Tyttö voi olla nätti kuin sika pienenä, ellei sitten ole kuin riihen seinästä reväisty.

Kanalasta on peräisin moni negatiivinen sanonta: ollaan siipiveikkoja, untuvikkoja tai kukkona tunkiolla tai sitten kuin Ellun kanat tai kuin kanat orrella. Höyhennetään, munitaan, haudotaan ja ollaan nokkavia. Kylmä nostaa ihon kananlihalle. Mutta kana lienee joskus onnistunut muniin kultamunankin ja sokea kana löytämään jyvän. Matkan lyhyden mitaksi on tarjolla kanan lento tai kukon askel. Aamuisen kukonlaulun on peitonnut digitaalinen herätys. Eikä kukko yleensä kaskien laula, ja kunnian kukkokin useimmiten pidättäytyy laulamasta.

Joskus elämänmeno joutuu ihmettelemään kuin lehmä uutta konttia tai veräjää. Vasikoidessa syntyy vielä vasikkakin mutta myös ilmianto.

Lahjahevosen suuhun ei ole katsoamista, ei myöskään koiraa karvoihin. Hevostellaan, hirnutaan, valjastetaan, ollaan ohjaissa, suitsitaan ja suitaan vastakarvaan, vaikka hevosta ei näy maille ei halmeilla, ei edes hevonnekuudessa. Aasinsillat johtavat asiasta kolmanteen.

Eläin värittää ihmistä monissa yhdysanoissa: *kahvikissa*, *pullahiiri*, *leipäsusi*, *juottovasikka*, *rokkikukko*, *uhrilammas*, *työhevonen*, *konttorirotta*, *kettutyttö*, *vero-* ja *merikarhu*.

Let's go lehmät, navetta palaa

Muistan elävästi, kun 1960-luvulla esittelin 4-vuotiaalle pääkaupunkilaisserkulleni navettaa asukkeineen ja paljastin, mistä se maito sinne purkkiin tulee. Kierroksen päätteeksi tyttö vaikutti hyvin pettyneeltä. – No, mikä on? – Missä tämän eläintarhan kirahvit ovat?

Mediasta esimerkkejä poiminut

Paula Kokkonen

Korppi

*Kun jumala hylkäsi maailman
ja sen ihmisen haltuun antoi,
tänne määräsi hän oman vartijan,
joka ikitietoa mukanaan kantoi*

*Korppi istuu latvassa kelopuun
ja sieltä hoitaa näin tehtävänsä
Sen edessä aukee metsät maan
ja vain taivas on yllä päänsä*

*Sieltä seuraa se melua maailman
ja näkee autojen, tehtaiden savut,
panee merkille taivaan tummenneen
ja ruskenneet mäntyjen havut*

*Sieltä näkee se myöskin tulevaan
hädän, sotien jatkuvan ajan
Se istuu rauhassa oksallaan,
väkilaumat kun ylittävät rajan*

*Mustaviitassa tuomion tuomarin
laskuist' auringon pitää se luvun
Päivät tietää se jokaisen kulkijan
ja armoajan myös ihmisen suvun.*

Pentti Salmela

*Arjen onni
Kaikki sekavat kasat – muille kauhistus
minulle aarre.
Kirjat, paperit, röykkiöt – aarretta etsin
päivästä päivään ja
löydän, muistan
tuhansien elettyjen päivien tuotos
kasoissa.
Ehdinkö minä?
Luotan, ehdin. Kirjoitan loppuun.
Ehdinkö, tässä elämässä?*

Tuulikki Forsblom

*Taivaan hotkaisee
vain rasvatyyni järvi,
jonne pilvet sukeltavat
uteliaisuuttaan.
Tarjottimella kelluu
nuokkuvia lumpeita,
sammakot rakastelevat
niiden ympärillä.*

Riika Helle-Kotka

*sininen hetki,
rantakuusien
doorilaiset pylväät*

Andrei Tarsalainen

*Kaksi vain
Vain kaksi niin totta, niin kaunista.
Syntymä ja kuolema.
Alku ja loppu tässä ajassa.
Ainutkertainen hetki.
Syntymä ja Kuolema.
Avuton syntyessä ja heikkona kuollessa.
Annettava itsensä vahvempiin käsiin.
Lapsena ihmisten. Kuollessa Jumalan.
Ne kädet kyllä kantavat, sinut ja minut.*

Tuulikki Forsblom

*Avomieheni
lukee elämäkertaa
ilta on kaunis
puissa marenkikuori
vastasatanut lumi.*

*Taulu räjähtää:
maalauks kammiossamme
värisuihku.*

*Kirjoittaminen
oma altistaminen
kynä ilossa.*

Riitta Welroos

*Tuntemattoman junassa
Myrsky läimäytti kasvojani,
mutta olin tarpeeksi vahva
sytkemään,
tuon tunkkaisen korruption ylle,
joka kasvaa hitaasti virkapukujen
hyllyllä.*

Yaseen Ghaleb
suomentanut Lauri Vanhala

On the Train of the Unknown

*The storm slapped my face
but I was strong enough to spit
over that musty corruption
that slowly grows on the shelves of
uniforms*

Yaseen Ghaleb

*itkun sijaan
sisälläni lentelee sydämiä
kiitos rakas
sait sen hymylläsi aikaan*

White Raven

*turrutin itseni
helvetin porteille
hyvä ja paha
repivät minut hajalle*

White Raven

*Niin paljon pimeää, päivän
valoa pakenevaa tapahtuu
yhä keskuudessamme.
Niin paljon surua, lasten
perheiden pahenevaa oloa
jopa hylkäämisiä.
Niin paljon huolia, vailla
toivoa toipumiseen, keinoa
kaiken järjestymiseen.
Niin paljon pelkoa, luonnon
visaista kehitystä huonompaan
syytä elintapamme.
Niin paljon toivoa, saada
ennalleen menetetty, korjata
huonot päätösvalinnat.
Niin paljon kykyä, antaa
anteeksi, hyväksyä asiat
joihin ei voi vaikuttaa.
Niin paljon kaipuuta, jatkaa
vapaana elämäänsä virrassa
johon astui kauan sitten.*

Ritva Laine

*valveen rajalla
yön taivaallinen ruuhka
järjestää pidot
minotaurus johdattaa
sokkelon umpikujaan*

*

*unihalvaus kun
keho nukkuu, mieli ei*

HALUAN HUUTAA,

*hätää minotauruksen
nyt hiljaisuus jo karjuu*

*

Riika Helle-Kotka

Kolme haikua

*Aivan ylhäälle
siniristi herkempi
kuin puolitankoon*

*Potilaan ainut
liikutus toteutuu, kun
lippu lasketaan*

*Kun vihollinen
lienee miltei ystävä,
rauha jatkokoon*

Sauli Salomaa

Kukaan ei tee runoja duunareista

*kukaan ei enää tee runoja duunareista.
niistä tyypeistä,
jotka rakentaa ja pyörittää tätä maailmaa.
se koko duunariväki on hiljaa,
kun Runoilija kirjoittaa lokeista,
sateesta ja jostain saatanan tunteistaan,
siitä miten saa rakkaaltaan
ja miten vaikeaa on kun
pikkuporvari nukkuu
tänään hiukkasen huonosti.
duunareita ei näy.
ne on taustalla.
hiljaa.
paitsi kun jonkun pitää
korjata Runoilijan läppäri,
tuoda ruokaa,
siivota Runoilijan paskat.
duunari ajaa junaa ja taksia,
tarjoilee Runoilijalle lonkeroa baarissa,
vie ensiapuun ja
käynnistää Runoilijan sydämen aamuyöstä,
laittaa taksiin
tai putkaan.
vaihtaa spermaiset lakanat
kun Runoilija viimein tuli.
mutta runoja
siitä ei kirjoiteta*

Marko Korvela

Lyricallyriikkaa

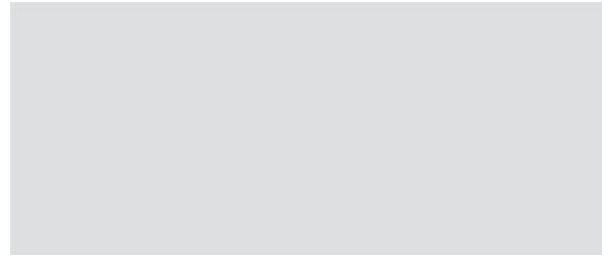
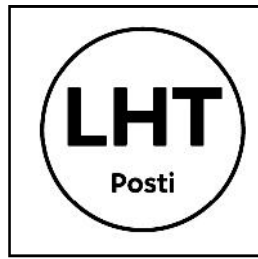
*Kuukauden reseptilyricat
vedetty neljässä päivässä.
Jotain myönteistä:
ei ole ollut krapulaa.
Jälkkäriksi vain jotain jännää.
Hoitoon ei pääse ellei
yritä tappaa itseään;
tällä kertaa pillereillä ja partaterällä.
Myöhemmin soitat suljetulta,
että kävisin siivoamassa
veret keittiöstä
ja pillerit ja terät pöydältä,
jos sattuu, että lapsi tuodaankin himaan.
Katselen tyhjää lyricapurkkia.
Revin siitä lyriikkaa*

Marko Korvela

Emot

*Voi kaskelottia!
Sen poikanen juo vuorokaudessa
kylpyammeellisen äidinmaitoa.
Suokoot taivaalliset ja maalliset auttajat, että
merissä riittää kaskelotteja ja emoilla maitoa.
☼☼☼
Miekkavalaiden, norsujen ja sapiensien isoäidit
osallistuvat lastenlastensa hoivaamiseen ja
elävät pidempään kuin isoisät.
Mumminsa seurassa kasvanut selviää paremmin
kuin isoäidittä jäänyt.
Minä kuulun isotäti-sarjaan, veljilläni on tusina jälkeläisiä.
Hoidan tehtäväni etänä,
lähetän postikortteja, kirjoja, stipendejä.
Mahtaako riittää?
☼☼☼
”Hon var den bästa isoäitin som kunde finnas”,
lukee kuolinilmoituksessa.
Rakasta ”mamaa” jäivät kaipaamaan
7 lasta puolisoineen, 15 lastenlasta, 1 lastenlastenlapsi.
☼☼☼
Ovatko ihmiset elämellisempiä
ja eläimet inhimillisempiä kuin luullaan?
Aasiassa kasvattaja laulaa norsulle, kumppanilleen;
laulu rauhoittaa mahtavaa eläintä.
Taitaa koko luomakunta hyräillä –
yhteinen maailmankieli.*

Liisa Mäntymies

Tradeka

Etuja ja enemmän

Tradeka on suomalainen osuuskunta, jossa jäsenet nauttivat rahanarvoisista eduista joka päivä. Olemme vastuullinen, iso työllistäjä ja maksamme verot Suomeen. Tuloksesta palautamme yhteiseen hyvään mm. lahjoituksina ja apurahoina noin **10 %**.

Liity jäseneksi. Yhdellä **33,64 euron** jäsenmaksulla saat heti käyttösi reilut alennukset ja arjen säästöt sadoissa etupaikoissa. Jäsenmaksun maksat vain kerran liittymisen yhteydessä.

Tehdään yhdessä hyvää.
Liity jäseneksi → tradeka.fi/liity

